

Adopce a mateřství

Ivana Janůšová

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav porodní asistence

akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ivana JANUŠOVÁ**
Studijní program: **B 5349 Porodní asistence**
Studijní obor: **Porodní asistentka**

Téma práce: **Adopce a mateřství**

Zásady pro vypracování:

V teoretické části práce studentka získá informace o možnostech a podmínkách adopce v ČR.

Prokáže schopnost pracovat s různými informačními zdroji.

Nastíní problematiku postupu a legislativy adopce, sociální situaci i náročné požadavky na adoptivní rodiče, zejména ženy.

V části praktické vytýčí cíle a hypotézy se zaměřením na osobnost a problémy adoptivní matky.

Vytvoří podklady pro výzkumné šetření, zvolí výzkumné metody, provede výzkumné šetření a získaná data zpracuje a analyzuje.

V závěru práce studentka vyhodnotí hypotézy, nabídne i své názory, navrhne možná opatření či zlepšení postupů při adoptivním procesu.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tisková/elektronická**

Seznam odborné literatury:

MATĚJČEK, Zdeněk. Co děti potřebují. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2007. 108 s. ISBN 80-7178-058-8.

MATĚJČEK, Zdeněk. Náhradní rodinná péče. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8.

MATĚJČEK, Zdeněk. Osvojení a pěstounská péče. Praha: Portál, 2002. 152 s. ISBN 80-7178-637-3.

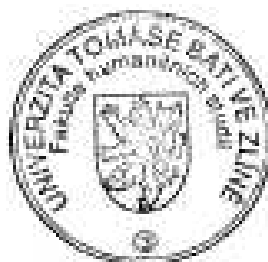
SCHOOLEROVÁ, Jayne E. Adopce, vztah založený na slibu. Praha: Návrat domů, 2002. 219 s. ISBN 80-7255-066-7.

KONEČNÁ, Hana. Na cestě za dítětem. Praha: Academia, 2003. 318 s. ISBN 80-200-1055-6.

PLECITÝ, Vladimír; SALAČ, Josef. Základy rodinného práva. Praha: Eurounion, 2001. 364 s. ISBN 80-7317-002-7.

Vedoucí bakalářské práce:	Mgr. Helena Krausová Ústav porodní asistence
Datum zadání bakalářské práce:	5. února 2009
Termín odevzdání bakalářské práce:	5. června 2009

Ve Zlíně dne 5. února 2009

L.S.

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Helena Fremlová
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 24. 2. 09

.....
Jana

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Závěrečná bakalářská práce na téma Adopce a mateřství je zaměřena na matku a dítě v adoptivní rodině. Skládá se z části teoretické a praktické.

Teoretická část práce shrnuje informace o adopci. Popisuje legislativu adopce, typy adopce, důvody k adopci, mateřství a rodičovství, prožívání a změny v životě osvojeného dítěte. Praktická část práce je realizována formou dotazníkového šetření a je zaměřena na adoptivní matky.

Cílem práce je podat obraz o pocitech, prožívání a změnách v životě adoptivních matek, chování a prožívání dítěte v průběhu adopce a po ní.

Výsledky průzkumu jsou zpracovány v tabulkách a grafech s doplňujícími komentáři.

Klíčová slova: adopce, mateřství, rodičovství, legislativa, adoptivní rodina, osvojené dítě

ABSTRACT

My final dissertation called Adoption and Motherhood is focusing on mothers and children in adoptive families. It consists of a theoretical and a practical part.

The theoretical part provides a summary of information about adoption. It describes adoption legislation, types of adoption, reasons for adoption, motherhood and parenthood and mental experiences and changes in the life of the adopted child. The practical part was effected by means of a questionnaire in a survey and focused on the adopter.

The purpose of this dissertation is to give a picture of the feelings, mental experiences and changes in the lives of adopter mothers, behavior and mental experience of the child in the adoption process and thereafter.

The results of the research are presented in charts with complementary comments.

Keywords: Adoption, motherhood, parenthood, legislation, adoptive family, adopted child

MOTTO: „ *Není hlas krve. Dítě přijímá za matku tu ženu, která se k němu mateřsky chová. Náhradní rodičovství může být stejně tak dokonalým, pravým, vyspělým a přirozeným, jako každé jiné rodičovství vlastní.* “

PhDr. Zdeňka Matějček, CSc.

Poděkování

Děkuji vedoucí práce Mgr. Heleně Krausové za odborné vedení, cenné rady a připomínky při zpracování mé bakalářské práce. Dále děkuji všem adoptivním matkám za poskytnutá data, jejich ochotu a čas při vyplnění dotazníku. Mé poděkování také patří celé mé rodině a přátelům, kteří mě podporovali během realizace bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD A CÍL PRÁCE	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ADOPCE	12
1.1 DRUHY ADOPCE.....	14
1.1.1 Zrušitelné osvojení	14
1.1.2 Nezrušitelné osvojení	14
1.1.3 Přímá adopce	15
1.1.4 Mezinárodní adopce	15
2 KDY JE DÍTĚ PRÁVNĚ VOLNÉ.....	16
2.1 KDY NELZE ADOPTOVAT PRÁVNĚ VOLNÉ DÍTĚ	17
3 DŮVODY VEDOUcí K ADOPCI DÍTĚTE.....	18
3.1 DŮVODY ZE STRANY BIOLOGICKÉ MATKY	18
3.2 DŮVODY ZE STRANY OSVOJITELE	19
4 ADOPTIVNí MATEŘSTVÍ.....	22
5 ADOPTIVNí RODIČOVSTVÍ	24
6 DÍTĚ V NÁHRADNí RODINĚ	26
6.1 ADOPCE NOVOROZENĚTE	26
6.2 ADOPCE STARŠíHO DÍTĚTE.....	27
6.3 PRVNí DNY DÍTĚTE V NOVÉM DOMOVĚ	28
7 SEZNÁMENí DÍTĚTE S MINULOSTí ANEB ŘíCI ČI NEŘíCI	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
8 EMPIRICKÁ ČÁST.....	33
8.1 CíLE VÝZKUMU A STANOVENí HYPOTÉZ	33
8.2 VÝZKUMNý VZOREK	34
8.3 METODY VÝZKUMU.....	34
9 ZPRACOVÁNí ZÍSKANýCH DAT	35
10 ZHODNOCENí HYPOTÉZ.....	67
ZÁVĚR	70
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	72
SEZNAM POUŽITýCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	74
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	75
SEZNAM PŘÍLOH.....	76

ÚVOD A CÍL PRÁCE

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma Adopce a mateřství. Mateřství je pro většinu žen velkou životní změnou a naprosto přirozenou součástí života. Není rozdíl v tom, zda se jedná o mateřství biologické nebo adoptivní. Jsou ženy, které touží po dítěti, ale z různých důvodů se jim nedaří otěhotnět nebo dítě donosit. Pro tyto ženy je možností mít vytoužené dítě adopcí. Na druhé straně jsou ženy, které otěhotní, ale z nejrůznějších důvodů se po porodu svého dítěte zříkají. S oběma typy žen jsem se již během praxe při studiu setkala a v průběhu svého profesního života se jistě budu setkávat i nadále. Také jsem v průběhu praxe pečovala o novorozené dítě, které matka poskytla k adopci. Výjimečným případem pak bylo chování matky, která po porodu odešla, dítě opustila a zanechala jej v porodnici na oddělení bez bližšího vysvětlení. I v této situaci bych se měla umět jako porodní asistentka správně zachovat a pomoci, proto bych měla mít dostatečné množství informací, abych mohla ženám v této problematice poradit.

Jaký by tedy mohl být cíl mé práce?

V teoretické části své práce popíši adopci obecně a její právní stránku. Budu se zabývat matkami, které dávají své dítě k adopci, i matkami, které si dítě adoptují. Popíši mateřství a rodičovství adoptivní ženy a páru, nastíním okolnosti osvojení dítěte, příchod novorozence i staršího dítěte do nové rodiny a související problémy s touto událostí.

V praktické části své práce se budu věnovat výzkumu. Zaměřím se na pocity, prožívání a změny v životě adoptivní matky a na chování a prožívání dítěte v průběhu adopce a po ní.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ADOPCE

Adopce neboli osvojení je pro dítě z právního hlediska nejvyšším a nejvýhodnějším typem náhradní rodinné péče. Adopce je složitý a dlouhý proces, na jehož konci stojí vytoužené rodičovství. Je náročná jak časově tak i psychicky. Přijetí dítěte je událost celoživotního významu. Vše se děje nejen v zájmu dítěte, ale také v zájmu rodičů. Děti, které ztratily vlastní rodinu je nutné svěřovat do rodin, které mají dobré předpoklady k láskyplné výchově dětí. Osvojitelé jsou rozhodnuti milovat, vychovávat a po celý život se starat o dítě někoho jiného. V mnoha případech pro rodiče adopce znamená poslední naději k založení rodiny a pro děti je šancí žít rodinným životem.

K přijetí opuštěných dětí docházelo v mnoha kulturách již od nepaměti. Slovo adopce původně znamenalo vyvolit. Děti byly svými novými rodiči vyvoleny. V dnešní době je tomu naopak. Jsou to noví rodiče, kteří jsou pro opuštěné děti vybráni. Podle mezinárodní Úmluvy o právech dítěte má zájem dítěte přednost před zájmem rodičů. (Matějček, 2002)

Osvojení je právně zakotveno v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. (viz příloha č.1) Při osvojení přijímají manželé či jednotlivci za vlastní opuštěné dítě a mají k němu stejná práva a povinnosti, jako by byli jeho biologickými rodiči. Mezi osvojencem a jeho původní rodinou vzájemná práva a povinnosti zanikají. Mezi osvojencem a příbuznými osvojitele vzniká poměr příbuzenský.

Cílem adopce je zabezpečit dítěti výchovu a všestranný rozvoj v náhradní rodině osvojitelů, namísto rodiny vlastní, která tyto podmínky nesplňovala. Dítě může osvojit manželská dvojice, jeden z manželů, avšak musí s tím druhý manžel souhlasit, manžel nebo manželka rodiče dítěte i žena žijící dlouhodobě sama bez partnera. Osvojení musí splňovat společenskou funkci.

Každá adopce je jiná, protože i představy a požadavky adoptivních rodičů jsou různé. Je mnoho dětí umístěných v kojeneckých ústavech, v dětských domovech, kde čekají na své nové rodiče. Ne však všechny tyto děti se do náhradní rodiny dostanou a lásku a teplo domova nikdy nepoznají. Děti do náhradních rodin mohou přicházet v různém období svého života. Jak v období novorozeneckém, kojeneckém, batolecím, mladším školním nebo také v období dospívání. Ve většině případech jde o děti, které mají matku i otce a nebo alespoň jednoho z nich, ale ti se o ně nemohou, nechtějí nebo neumějí postarat. Ročně je v

České republice osvojeno cca 600 dětí. Nejčastěji jsou osvojovány děti v novorozeneckém nebo batolecím období svého života.

Osvojiteli se mohou stát pouze zletilé fyzické osoby, které mají způsobilost k právním úkonům a zaručují, že osvojení bude ku prospěchu dítěti i společnosti. Osvojit lze pouze dítě nezletilé, tzn. dítě musí být mladší osmnácti let a musí být právně volné. Mezi osvojiteli a dítětem musí být přiměřený věkový rozdíl. Podobně jako bývá mezi rodiči a vlastními dětmi. Bývá dodržován rozdíl 25 až 35 let. Vždy záleží na konkrétním případě.

Osvojit nelze dítě, které je v přímém příbuzenském vztahu. Například prarodiče a vnuk nebo vztah sourozenců. V takovém případě lze dítě dát do pěstounské péče, což je jiný typ náhradní rodinné péče. Vzdálenější příbuzenský vztah v osvojení nebrání. Nelze osvojit také počaté dítě, které se dosud nenarodilo.

Zprostředkování adopce zajišťují krajské úřady a Ministerstvo práce a sociálních věcí podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (viz příloha č.2).

O osvojení rozhoduje soud. Před jeho rozhodnutím musí být dítě po dobu nejméně tří měsíců v péči budoucího osvojitele. Po tuto dobu musí osvojitel pečovat o dítě na své náklady. Adoptivní rodiče nahrazují nezletilému dítěti stabilní rodinné prostředí. Dítě přináší náhradním rodičům naplnění smyslu života. Život se náhradním rodičům nezdá být tak prázdný, protože je zaplněn štěstím, láskou, radostí, ale i starostí o dítě. Osvojitelé vědí, že mají vedle sebe někoho, kdo je potřebuje a oni potřebují jeho.

Po přijetí dítěte do rodiny vznikají nové rodinné vztahy, jak mezi rodiči, tak i mezi sourozenci i příbuznými. Nejen že rodiče se stávají adoptivní, ale i sourozenci, prarodiče a tety jsou adoptivní. Adopce se týká všech rodinných příslušníků. Vztahy by měly být opravdové, hluboké a trvalé. Osvojením vzniká mezi adoptivními rodiči a dítětem stejný vztah jako mezi pokrevními rodiči. Adopcí zanikají všechna vzájemná práva a povinnosti mezi adoptovaným dítětem a jeho biologickými rodiči.

1.1 Druhy adopce

Základní typy adopce:

Zrušitelná

Nezrušitelná

Jiné typy adopce:

Přímá adopce

Mezinárodní adopce

1.1.1 Zrušitelné osvojení

Zrušitelné osvojení nebo-li osvojení I. stupně nazývané také jako prosté osvojení. Osvojitelé přijímají veškeré práva i povinnosti k dítěti, ale v matrice i rodném listě dítěte jsou zapsáni jeho původní biologičtí rodiče. Dítě lze osvojit ihned po uplynutí tříměsíční předadopční péče bez ohledu na jeho věk. U této formy osvojení může soud v budoucnu ze závažných důvodů na návrh osvojitelů nebo zletilého osvojence rozhodnout o zrušení. Zrušením osvojení zanikají veškerá práva a povinnosti mezi osvojeným dítětem a osvojiteli a opět vznikají vzájemná práva a povinnosti původní biologické rodiny.

1.1.2 Nezrušitelné osvojení

Nezrušitelné osvojení nebo-li osvojení II. stupně nelze zrušit. Rodičovská práva i povinnosti osvojitelů k dítěti jsou trvalá, stejně jako práva a povinnosti dítěte vůči osvojitelům. Adoptivní rodiče jsou zapsáni v matrice i rodném listě dítěte namísto původních rodičů. Nezrušitelně lze osvojit pouze dítě starší jednoho roku. Novorozenci jsou tedy nejprve osvojeni zrušitelně a po dosažení jednoho roku věku jsou osvojeni nezrušitelně. Pokud se adoptivní rodiče nechtějí nebo nemohou postarat o osvojené dítě, mají stejné možnosti jako by se jednalo o vlastní biologické dítě. (Mohou dítě svěřit do jiné náhradní rodiny, do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc).

1.1.3 Přímá adopce

Přímá adopce je takový typ osvojení, při kterém biologičtí rodiče nebo jiní zákonní zástupci svěřují své dítě do předadopční péče konkrétním osvojitelům. Tento typ osvojení je v zemích EU zcela běžný. Náš stát tento typ osvojení bez toho, aby dítě bylo nejdříve předáno do kojeneckého ústavu nezprostředkovává. Ministerstvo práce a sociálních věcí zastává názor, že přímou adopci si mohou mezi sebou dohodnout pouze sami biologičtí rodiče a budoucí osvojitelé, pokud se navzájem znají. Pokud se rodiče obrátí na FOD, přímou adopci jim zprostředkuje, protože je v zájmu dítěte, aby přišlo do nové rodiny co nejdříve, nejlépe rovnou z porodnice. [15]

1.1.4 Mezinárodní adopce

Jak již z názvu vyplývá, jedná se o osvojení dětí do ciziny a z ciziny. Tato forma náhradní rodinné péče se využívá tehdy, pokud se nedaří najít pro dítě vhodnou rodinu v zemi původní. „Mezinárodní osvojení umožňuje Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, kterou vypracovala a přijala Haagská konference mezinárodního práva soukromého v r. 1993. V České republice tato úmluva vstoupila v platnost 1. 6. 2000 a spolu se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí, umožňuje osvojení dětí do ciziny a z ciziny. Haagská úmluva jasně stanovuje postup při osvojování dětí do zahraničí, určuje povinnosti a kompetence jednotlivých institucí, definuje právo dětí na přednostní osvojení v zemi svého původu, zaručuje biologickým rodičům anonymitu a zásadně vylučuje jakékoliv zisky z adopcí“ (Matějček, 2002, str. 15).

Pokud je dítě právně volné a během 6 měsíců se pro něj v České republice nepodaří nalézt vhodná rodina, je nabídnuto k adopci do zahraničí. Probíhá to prostřednictvím Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí se sídlem v Brně. Podle Úmluvy o právech dítěte má dítě přednostní právo žít v zemi svého původu. Pokud by se pro dítě našla vhodná rodina v cizině i v České republice, bude upřednostněna česká rodina. Jestliže se pro osvojitele nepodaří najít vhodné dítě z celé ČR a žadatelé si to přejí, je možné pro ně hledat dítě v cizině.

2 KDY JE DÍTĚ PRÁVNĚ VOLNÉ

Osvojit lze pouze dítě právně volné, u něhož zákonní zástupci (rodiče) podepsali písemný souhlas, že se dítěte dobrovolně zříkají. Tento písemný souhlas mohou rodiče podepsat nejdříve šestý týden po porodu. Po uplynutí období šestinedělí. V tomto období rodiče mohou své rozhodnutí zvážit a popřípadě zrušit. Souhlas se uděluje před soudem nebo před orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Biologičtí rodiče mohou před soudem vyslovit souhlas, aby dítě adoptovali konkrétní osvojitelé.

Další způsob, kdy se dítě stane právně volné, je pokud dojde k právnímu uvolnění dítěte. Znamená to, že rodiče byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti na základě týrání dítěte, zanedbávání a ohrožování jeho zdravého vývoje.

V neposlední řadě se dítě stane právně volné tehdy, je-li dlouhodobý nezájem rodičů o jeho osobu. Tzn. že rodiče se po dobu několika měsíců nijak o dítě nezajímají, nenavštěvují ho, neprojevují zájem získat informace o jeho zdravotním stavu, psychickém vývoji i celkovém prospívání.

Gabriel a Novák (2008) uvádějí dva typy nezájmu rodičů :

- ***Žádný zájem***

Rodiče se o dítě nezajímají od počátku jeho života. Soud tento typ nezájmu potvrdí, pokud se rodiče o dítě nezajímají ihned po narození dítěte a následně po dobu dvou měsíců neprojevují žádný zájem získat informace o stavu a vývoji dítěte a nepokusí se o jakýkoliv kontakt s ním, ačkoliv jim v projevení zájmu nebránila závažná překážka.

- ***Kvalifikovaný nezájem***

O tento typ nezájmu může jít tehdy, pokud soud pro nedostatečnou a zanedbávající péči odebere dítě biologickým rodičům. Soud vydá předběžné opatření a umístí dítě do kojeneckého ústavu nebo dětského domova. Pokud rodiče o své dítě po dobu šesti měsíců od odebrání neprojevují zájem, nenavštíví ho, dobrovolně a pravidelně neplní vyživovací povinnost, neinformují se o jeho zdravotním stavu a ani se nepokusí v rámci svých možností upravit své rodinné a sociální prostředí tak, aby se mohli o své dítě adekvátně postarat, může soud podat návrh na vyslovení kvalifikovaného nezájmu.

2.1 Kdy nelze adoptovat právně volné dítě

Jestliže je dítě právně volné, ale probíhá u něj řízení o určení otcovství na návrh muže, který o sobě tvrdí, že je otcem dítěte, řízení o osvojení se přerušuje až do právní moci rozhodnutí o určení otcovství. Pokud je soudem otcovství určeno, může být osvojení provedeno pouze s jeho souhlasem. V případě prokázaného nezájmu otce rozhodne o adopci soud. Dítě, o nějž má sice otec zájem, ale nemůže mu poskytnout péči odpovídající jeho potřebám, může soud na základě rozhodnutí umístit do náhradní rodiny dle § 45 zákona o rodině. [15]

3 DŮVODY VEDOUcí K ADOPCI DÍTĚTE

3.1 Důvody ze strany biologické matky

Důvody, které vedou matku k tomu, že své dítě dobrovolně dá k osvojení či do pěstounské péče je mnoho. Některé udávají důvody finanční, jiné psychické či sociální. Především jsou to ale ty důvody, které jsou jak pro matku, tak i pro společnost z morálního hlediska přijatelné. Ženy, které dávají své děti k adopci, nemohou, neumějí nebo nechtějí dělat to, co je pro zdárný vývoj dítěte potřebné. Matkám mohou být také děti soudně odebrány. Děje se to v případech, kdy není o dítě v oblasti fyzické, psychické či sociální adekvátně postaráno.

Některé matky, i když je pro ně dítě nechtěné a psychicky těžce přijatelné, chtějí svému dítěti zajistit dobrou budoucnost. Nechtějí ho sice sami mít, vychovávat jej a milovat, ale záleží jim na tom, aby vyrůstalo v milující rodině, která s ním bude šťastná a dá mu všechnu svou lásku, kterou mu ona, jeho biologická matka odepřela. Jsou to ženy, které se nevzdávají svého dítěte z nedostatku odpovědnosti, ale po odpovědném zvážení své situace.

Dítě k adopci mohou dát ženy, které se nemohou o dítě starat. Příčinou může být např. onemocnění, úmrtí nebo nepříznivý zdravotní stav dítěte, který mu určitým způsobem zabraňuje žít doma. Ženy, které nejsou schopny zabezpečit dítěti alespoň přiměřený vývoj a uspokojit jeho základní potřeby se také mohou rozhodnout dát dítě k adopci. Mohou to být ženy nezletilé, nezkušené a lehkomyslné, které z mladé nerozváženosti otěhotněly a nejsou schopny přijmout roli matky, roli vychovatele. Nebo to mohou být ženy, které se nemohou vyrovnat se zvláštními situacemi jako je handicapované dítě nebo narození nemanželského dítěte.

Pokud se matky o dítě nechtějí nebo nemohou starat z důvodu poruchy osobnosti nebo neplní rodičovské povinnosti, soud rozhodne o odebrání dětí. Tyto matky dítěti neposkytují potřebnou péči, dítě zanedbávají jak v oblasti somatické, tak i psychické. V některých případech mohou děti i opouštět. O odebrání dětí soud rozhodne také v případech, kdy své dítě matky týrají, vědomě mu ubližují a zneužívají. Děti jsou ohroženy na fyzickém i duševním zdraví.

K adopci svého dítěte se může rozhodnout také žena, která byla sexuálně zneužita a dítě by jí připomínalo její hrůzný zážitek. Ženy, které již s manželem vychovávají určitý počet dětí

a další dítě by pro ně bylo z finanční stránky neúnosné, se také mohou rozhodnout o svěření dítěte do náhradní rodinné péče.

3.2 Důvody ze strany osvojitele

„Každý člověk od dětství vlastní pud rozmnožovací a pohlavní, který zajišťuje zplození potomstva a pud rodičovský, který zajišťuje další vývoj a ochranu potomstva již zplozeného.“ (Matějček, 2002).

Většině ženám je dáno osudem a jsou předurčeny k tomu, že své dítě porodí. Avšak ženám, kterým se otěhotnět nedaří, je dána jiná možnost, možnost adopce. S dítětem přichází radost, štěstí, naplnění smyslu života. Máme se o koho starat a víme, že je někdo, kdo se jednou postará o nás. S dítětem bude pokračovat generace rodiny.

Hlavním, stále nejběžnějším důvodem adopce je neschopnost vlastní reprodukce. Jiným důvodem, proč se lidé rozhodnou pro osvojení dítěte, je touha pomoci opuštěnému dítěti bez domova. Pro adopci dítěte se také mohou rozhodnout páry, které již mají vlastní biologické děti a mají dostatek lásky, kterou chtějí dát „nevlastnímu“ dítěti, jemuž láska rodičů chybí. Jiným důvodem adopce je strach z případného přenosu dědičného onemocnění nebo špatného zdravotního stavu matky, který by mohl mít špatný dopad nejen na vývoj dítěte, ale i pro matku samotnou, pokud by otěhotněla a měla biologické dítě. V neposlední řadě i samotný člověk, který je dlouho bez partnera a touží po dítěti má důvod zažádat o osvojení.

Dospělý člověk má několik základních psychických potřeb, které jsou uspokojovány životem s dětmi v rodině a nezáleží, zda se jedná o rodinu vlastní, nevlastní, pěstounskou nebo rodinu adoptivní.

- *Potřeba stimulace*

Člověk k životu potřebuje určité zaměstnání a rozptýlení, aby se jeho život nestal nudným a prázdným. Dítě do rodiny přináší plno vzruchu a nespočetné množství podnětů, které jsou neopakovatelné a nikde jinde nezískatelné, nedají se vyčíst ani napodobit. Dítě je předmětem výchovného působení rodičů a navzájem se ovlivňují. Rodiče vychovávají své dítě a dítě zase vychovává rodiče. Dítě zraje do dospělosti a naopak rodiče zrají k životní moudrosti.

- *Potřeba smysluplného světa*

Bezdětný pár, i když má šťastné a spokojené manželství, má dobré přátele, je spokojený v práci, pociťuje vnitřní prázdno a touhu toto prázdno zaplnit. Dítě dává našemu myšlení a jednání směr, cíl a smysl. S dítětem prožíváme radosti i starosti, jsme hrdí nad jeho úspěchy a prožíváme zklamání nad jeho neúspěchy. Dítě nás dovede rozčlít, uklidnit, nadchnout, ale i ponížit. Víme, co jsou to obavy a starosti o zdraví dítěte a známe úzkost a strach při jeho nemoci nebo jiné nepříjemnosti. Vše to jsou pocity, které by jsme nikdy neměli možnost poznat, kdybychom se nestali rodiči. Dítě nám dává pocit naplnění smysluplného života. Rodiče ví, že na světě nejsou jen jeden pro druhého, ale jsou tu i pro dítě.

- *Potřeba životní jistoty*

Potřeba životní jistoty zbavuje člověka úzkosti a dodává mu pocit bezpečí. Naplňuje se v citových vztazích. Dítě má životní jistotu v rodičích a rodiče mají jistotu v něm. Jistotu, že ve stáří bude o ně postaráno. Dítě je k rodičům vázáno hlubokým citovým poutem a to i tehdy, když vyroste, osamostatní se nebo si založí vlastní rodinu. I když jsme naše dítě nezplodili, ale osvojili si ho, je s námi osudově spojeno.

- *Potřeba pozitivní identity, vlastního „já“*

Tato potřeba pojednává o tom, jak člověk přijímá sám sebe a zároveň umožňuje budování zdravého sebevědomí. Dítě přináší rodičům společenskou hodnotu s určitými potřebami, nároky, právy a nezáleží na tom, zda se jedná o rodičovství vlastní nebo nevlastní. Příbuzní, přátelé, ale i ostatní, jako je náš zaměstnavatel nebo úřady, nás přijímají jako rodiče a chovají se k nám jinak, než když jsme rodiči nebyli. I my sami víme, co je to být rodiči a umožňuje nám to dávat rady a předávat své zkušenosti jiným rodičům či párům, kteří se rodiči teprve stanou. Dítě nás neustále potřebuje. Čím je potřeba dítěte větší tím více si uvědomujeme naši společenskou hodnotu.

- *Potřeba otevřené budoucnosti, naděje a životní perspektivy*

Tato potřeba nám umožňuje prožívat naplno náš osobní běh života. Životem s dětmi se pořád na něco těšíme, něco vyhlížíme, něco plánujeme. Plánujeme svou vlastní budoucnost i budoucnost našich dětí. Po smrti rodičů bude u dítěte pokračovat jak genetický život, který získalo po svých biologických rodičích, ale také u něj bude pokračovat to, co mu osvojitelé předali za dobu vzájemného soužití. Osvojitelé svou tvořivostí, pílí a výchovou utvářejí osobnost svého dítěte. Nic z toho z jeho života nezmizí, ale bude se to předávat dalším generacím.

4 ADOPTIVNÍ MATEŘSTVÍ

Všechny ženy jsou od narození předurčeny k tomu, že se jednou stanou matkami. Je to v souladu s přírodními zákonitostmi a je zcela normální chtít mít dítě a stát se rodičem. Na mateřskou roli se žena připravuje od dětství, kdy si jako malá hrála s panenkou, jako by byla její dcerou a ona její matkou. Většina žen bere dítě samozřejmou součástí svého života a neuvažují o tom, že by to tak být nemuselo. Prožívají svou plodnost, naději a ztrátu nejen psychicky, ale i tělesně. Žena, která zůstává delší dobu nechtěně bezdětná, své tělo často vnímá jako něco, co selhává. Sebe sama považuje za méněcennou. Nenaplněná touha po dítěti není jen fyzické onemocnění, ale je to především velká osobní bolest, se kterou se musí žena vyrovnat.

Ženy, které nemohou mít biologické dítě často nechápou, jak se matka může vzdát svého dítěte, které nosila devět měsíců a porodila. Avšak díky těmto matkám se mohou i neplodné ženy stát milujícími matkami. Dítě za svou matku přijímá tu ženu, která se k němu mateřsky chová, protože porodit dítě může matka i bez lásky, ale dávat dítěti pocit bezpečí, jistoty a důvěry, bez lásky nejde.

Ženy, které prošly celým a dlouhým procesem adopce, po tom co několik let čekaly na zazvonění telefonu nebo na dopis, kde bude napsáno, že jejich vytoužené dítě na ně čeká v domově nebo v kojeneckém ústavu, jsou těmi nejšťastnějšími ženami. Splnil se jim sen, sen mít dítě, sen stát se matkou. Už to není jen představa, ale je to skutečnost. Spousta žen si po tom, co dozní počáteční euforie, začne klást otázky, zda je vše připravené pro dítě, zda bude dobrou matkou, zda udělala dobře, že si o dítě zažádala, zda ji bude mít dítě rádo, jaký bude první kontakt s dítětem a spousta dalších otázek.

Žena, která si dítě adoptuje nemá možnost sžít se s ním již v době jeho prenatalního vývoje, neprožívá porod a nesdílí s ním první období jeho postnatálního vývoje. Dítě přijímá jako cizí a musí se naučit mu porozumět a přizpůsobit se mu až v době, kdy jej přijme za vlastní. Vždy záleží na tom, v jakém období vývoje je osvojené dítěte. Pokud si žena osvojí novorozence, vnímá to tak, jako by si ho přivezla rovnou z porodnice. Matka se s dítětem sžívá a dítě si na matku zvyká od počátku svého vývoje. V tomto období se vyvíjí a dozrává důvěra a vzájemná závislost mezi matkou a dítětem. Vztah mezi adoptivní matkou a novorozencem vypadá podobně jako vztah biologický. Matka musí upravit svůj životní rytmus a styl, aby vyhovoval nejen jí samotné, ale i dítěti. S přibývajícím věkem dítěte je

navazování vzájemných vztahů složitější. Čím je dítě starší, tím má více vzpomínek, jak hezkých tak i špatných, které se promítají do jeho chování a jednání. Každé dítě je jiné. Některé navazuje vztahy snadno, některé je opatrné a může trvat delší dobu než si zvykne na matku a celou rodinou. Vyžaduje to otevřenost, citlivost a obeznámenost s tím, co dítě potřebuje. Matka si musí k dítěti vytvořit důvěru.

Mateřství je pro každou ženu velkou životní změnou. Pro matku může být tou neradostnější zkušeností vychovávat dítě, ale zároveň může být i zkušeností nejproblematičtější. Matky někdy mohou mít pocit úzkosti a nejistoty ve výchově dítěte. Zde je důležitá citová podpora manžela nebo rodiny.

5 ADOPTIVNÍ RODIČOVSTVÍ

Partneři, bez ohledu na pohlaví tvoří nedílnou součást partnerství. Pro většinu párů je přání mít dítě společně a posiluje v nich vzájemnou lásku. Dochází k naplnění jejich vzájemného vztahu. Poprvé se vidí v roli rodičů. V adoptivních rodinách, více než v rodinách ostatních je příležitost objevovat a ujasňovat si role matky a otce větší, protože osvojené dítě se muselo před osvojením vzdát nedůležitějšího vztahu v životě, vztahu k matce.

(Archerová, 2001)

Adoptivní rodiče přijímají dlouho očekávané a vytoužené dítě za vlastní. Jsou plni očekávání, představ i plánů do budoucna. Dítě doplňuje rodinu, aby byla kompletní. Ukončuje manželům jejich nelehkou životní etapu bezdětnosti. Rodina musí mít určitý řád, aby mohla plnit všechny své funkce. Děti musí vědět, co si mohou a nemohou dovolit. Dává jim to pocit jistoty a bezpečí. Děti by měly mít vymezené své povinnosti, měly by se podílet na práci a životě celé rodiny.

Od dávných dob se udržuje představa, že jen biologické rodičovství je něco jedinečného, nenahraditelného a nenapodobitelného. Podle této představy může existovat vřelý citový vztah jen mezi vlastní matkou a vlastním dítětem. Spolu s touto představou je zde také představa opačná, a to, že může mezi dítětem a matkou, která si jej osvojila, existovat citový vztah, pokud se o něj s láskou stará a vychovává. (Matějček, 2002)

Náhradní rodičovství může být stejně tak dokonalým, pravým, přirozeným a skutečným, jako každé jiné vlastní rodičovství. Dobré rodičovství nedělá z lidí to, že dítě zplodili a porodili, ale to, jak se k dítěti chovají a jaký k němu mají citový vztah. Dítě za své rodiče přijímá ty, kdo se k němu mateřsky a otcovsky chovají.

Touhu po dětech a přijetí cizího dítěte podmiňují jak síly psychologické, tak společenské. Vedle rodičovství biologického je také rodičovství psychologické. Existují vedle sebe a spolu ve vzájemném souladu. Avšak jedno druhému nejsou podmínkou. Může být rodičovství biologické bez rodičovství psychologického, kdy rodiče ke svým vlastním dětem nic necítí, týrají je, zanedbávají a nebo opouštějí. Na druhé straně může být rodičovství psychologické bez biologického, kdy lidé, kteří vlastní dítě mít nemohou přijímají za své dítě cizí. V žilách dítěte a rodičů sice nekoluje stejná krev, ale to, že dítě vychovávají, starají se o jeho potřeby a přání, vidí ho růst, učit se a dovádět, dělá z adoptivních rodičů stejné rodiče jako kdyby byli rodiči biologickými. (Matějček, 2002)

Jak biologické rodiče, adoptivní rodiče, tak i dítě spojují tři životní příběhy a osudy. Všechny tři strany sbližuje zkušenost ztráty, se kterou se dříve či později musí vyrovnat.

Biologičtí rodiče se musí vyrovnat se ztrátou vlastního dítěte. Tato ztráta nejvíce postihuje matku. Matka ztrácí své dítě, které nosila devět měsíců pod srdcem. S ním žila, živila ho, cítila jeho pohyby. Může být mnoho důvodů proč se rodiče vzdají svého dítěte. Nejčastěji je to v oblasti finanční, sociální a psychické.

Adoptivní rodiče se musí vyrovnat se ztrátou možnosti mít své vlastní pokrevní dítě, a tedy i se ztrátou svého biologického rodičovství. Mohou ovšem své rodičovské vlohy a schopnosti rozvíjet nyní v rámci nově nalezeného adoptivního rodičovství.

Adoptované dítě se musí vyrovnat se ztrátou svých pokrevních rodičů. Lépe se s tím vyrovná, pokud porozumí životní situaci a důvodům, které vedly jeho pokrevní rodiče k tomu, že ho opustili a když jim toto nelehké rozhodnutí dokáže odpustit. Jak se s tím dítě vyrovná, také úzce souvisí s jeho novou adoptivní rodinou. (Matějček, 1999)

Pokud se partnerům nedaří počít vytouženého potomka, muž to často pociťuje jako osobní selhání. Mnoho mužů o svých pocitech mlčí a vytěšňují je. Jak pro ženu, tak i pro muže je dítě nedílnou součástí života. Důležitá je také vzájemná podpora obou partnerů. Když si manželé osvojí první dítě, je pro ně vše nové. Tato životní etapa může být pro oba velkou zátěží. Společně se navzájem učí tuto etapu zvládat a z případných chyb ve výchově si berou ponaučení do budoucna.

6 DÍTĚ V NÁHRADNÍ RODINĚ

Děti se do náhradní rodiny dostávají v různém období svého života. Nejčastěji si rodiče adoptují děti v období novorozeneckém a batolecím. Všechny děti, které přicházejí do rodiny, touží po tom, aby je rodiče přijali takové jaké jsou. Mají tytéž potřeby, požadavky a práva jako všechny ostatní děti. Mají právo na lásku, bezpečí, výchovu, vzdělání, na zdravotní a sociální péči a na zajištěnou budoucnost. Každé dítě je svým způsobem jedinečné a má svou hodnou. Nová rodina dítěti přináší naději. Dítě znamená posílení rodiny a přináší jí radost a zábavu. Bez dítěte by byl život prázdný.

Adoptované děti ve svém životě prožily psychickou bolest. Ať už to bylo na samém počátku, když se jich rodiče vzdali hned po narození nebo v průběhu života, kdy je rodiče zanedbávali, odpírali jim lásku nebo je dokonce zneužívali. Toto vše si děti berou do dalšího života. Každé dítě je individuální a na zraňování a špatné chování reaguje jinak. Zraněné děti pro to, aby bránily samy sebe, často zraňují ostatní a zvláště ty, kteří se jim snaží pomoci.

Cílem každého rodiče je znát dítě, které se stane součástí jejich rodiny. Musí jej začlenit do rodiny a poskytnout mu prostředí, ve kterém se bude cítit v bezpečí a milované. Každé dítě si do náhradní rodiny přináší určitou minulost, rasové a kulturní svazky biologické rodiny a v neposlední řadě také genetickou výbavu, se kterou se adoptivní rodiče musí vyrovnat a připravit se na možné riziko genetické poruchy, vlivu drog, alkoholu a pohlavních nemocí, které se mohou na dítěti v určité míře podepsat.

Pokud si rodiče adoptují novorozence je potřeba, aby věděli co nejvíce z genetických vlivů, které formují osobnost a charakter dítěte. Na tomto základě mohou rodiče očekávat jak budoucí nadání a silné stránky dítěte, tak problémy v chování, ve výchově nebo zdravotním vývoji. V případě adopce staršího dítěte s minulostí, které má už něco za sebou je důležité, aby rodiče věděli nejen informace o jeho biologické rodině, ale také o sociálním, zdravotním, psychologickém a výchovném zázemí z něhož dítě pochází.

6.1 Adopce novorozeněte

Každé dítě, které se stane součástí adoptivní rodiny, přichází s předem daným genetickým vybavením. „Podle odborníků hraje genetika velmi důležitou roli ve vývoji inteligence, temperamentu, uměleckého nadání dokonce i při volbě povolání. Rodiče si tedy musí uvě-

domit, že biologicky dané osobnostní a rozumové odlišnosti značně ovlivňují zájmy, hodnoty a temperament jejich dítěte“ (Schoolerová, 2002, str. 33).

Novorozenci jsou naprosto závislí na svých adoptivních rodičích. V tomto období se vyvíjí vzájemná důvěra a závislost mezi dítětem a osvojitelem. Jak se dítě bude vyvíjet závisí na kvalitě přilnutí a pocitu přijetí adoptovaného dítěte jeho rodiči.

Novorozenec má stejné potřeby bezpečí, jistoty, důvěry a lásky, ať už vyrůstá v rodině biologických rodičů nebo v rodině adoptivních rodičů. Důležitá je také vazba mezi matkou a dítětem. U novorozence je utváření vazeb založeno na tom, jak matka reaguje vůči potřebám svého dítěte a na tom, jak dítě tyto pozitivní signály přijímá. Tato vzájemná vazba se mezi nimi vytváří na základě vzájemného vztahu. Vazba mezi adoptivní matkou a novorozencem vypadá stejně, jako by se jednalo o biologické dítě. Děti adoptované v novorozeneckém věku se jen zřídka liší od neadoptovaných novorozeňat.

Studie utváření vazeb novorozenců ukazují, že úzkost se u dítěte v prvních šesti měsících projevuje ve formě větších či menších poruch spánku a trávení, plivání jídla a bezdůvodného pláče. (Schoolerová, 2002)

6.2 Adopce staršího dítěte

Starší děti, které se stávají součástí adoptivní rodiny většinou pocházejí z narušeného a špatně fungujícího rodinného prostředí. Obvyklé je pro tyto rodiny užívání návykových látek a alkoholismus. V horším případě se tyto děti stávají obětí fyzického nebo sexuálního zneužívání, které na nich zanechává celoživotní stopy. Pokud není biologická rodina vyhovující, s největší pravděpodobností se dítě opakovaně přesouvá mezi ní a pěstounskými rodiči až se dostane do adoptivní rodiny. Dítě při tom prožívá ztrátu jednoho vztahu za druhým. Starší děti přicházejí do adoptivní rodiny spolu s navyklými způsoby, kterým se naučili ve své biologické rodině. Vztah dítěte s problémovými rodiči, kteří byli nedůslední ve výchově nebo dokonce krutí, narušil schopnost dítěte se mít rád a mít k sobě úctu. Většinou tyto děti nemluví a jsou nedůvěřiví vůči ostatním lidem.

Starší adoptované děti si pěstují proti společnosti obranné mechanismy, které se odrážejí v jejich chování. Tyto obranné mechanismy jim přinášejí bezpečí a svobodu od bolesti a nadvládu nad okolním prostředím.

„Zvyklosti, které dítě provázejí od narození v biologické rodině až do doby soužití v adoptivní rodině:

- Pravidla narušené rodiny: Nemluvit. Nedůvěřovat. Nepociťovat.
- Dítě se snaží k rodině přilnout svou snahou dodržovat pravidla.
- Potřeby dítěte nedocházejí naplnění, protože dítě nedokáže systém narušené rodiny zpracovat. Začíná se citově uzavírat, aby se vyhnulo bolesti. Vytváří si obranný mechanismus.
- Dítě si osvojuje tento mechanismus přežití v důsledku toho, že nepřítomnost bolesti posiluje jeho chování. Brzy začíná v rodině zaujímat konkrétní úlohu.
- Naučená role pak může rozhodnout o tom, jak se bude snažit budovat nové vztahy v adoptivní rodině.
- Adoptivní rodiče, kteří vytvářejí prostředí, v němž může dítě poznat pocit bezpečí a možnost důvěřovat, mohou potencionální celoživotní narušenost odbourat“ (Schoolerová, 2002, str. 38)

6.3 První dny dítěte v novém domově

Začátky v nové rodině jsou vždy složité. Dítě se seznamuje s novým prostředím, poznává nové tváře, vůně, hlasy a zvuky. Může trvat poměrně dlouho, než se začne cítit bezpečně v novém prostředí. Pro adoptivní rodiče je důležité zjistit, jak dosud probíhaly všední dny osvojeného dítěte, aby v prvních společných dnech zachovali co nejvíce z prostředí a zkušeností dítěte na které je zvyklé. Pro co nejlepší adaptaci dítěte na nový domov je důležité dodržovat určitý zavedený řád, na který je dítě zvyklé. Je důležité, aby dítě provázela část starých známých vůní a předmětů. Např. používání stejného oblečení a povlečení, složení mléka a dalších jídel, které má dítě rádo a na které je zvyklé.

Prvních několik dní, týdnů i měsíců po přijetí, potřebuje dítě zvláštní péči. V životě dítěte se vše od základu změnilo. Je dobré dítě pozvolna seznamovat s dotykem, vůní, hlasem, obličejem své nové matky a celé rodiny. Důležitá je také vazba mezi dítětem a matkou. Těhotná žena se se svým dítětem seznamuje po dobu devíti měsíců těhotenství. Adoptivní

matka se naopak seznamuje s dítětem a vytváří si k němu pouto až v době, kdy jej přijme do rodiny.

Dítě může přijít do rodiny v jakémkoli věku. Přesto by se k němu měla matka chvat tak, jako by se právě narodilo. Měla by ho často nosit, držet, mazlit se s ním, vonět k němu, hladit ho a také mu zpívat nebo na něj jen mluvit. Je dobré, když dítě může cítit tělo a tlukot srdce své matky. Dává to dítěti pocit klidu a bezpečí. Nejlepší způsob při kterém je matka dítěti nejbližší je, když si dítě položí na svou hrud', zabalí se do teplé deky a usadí se do pohodlného křesla. Dává tím dítěti příležitost být tak blízko, jak jen to jde, být v náručí a ve spojení. Svým způsobem se vytváří původní propojení, ke kterému dochází mezi matkou a dítětem během těhotenství. (Archerová, 2001)

7 SEZNÁMENÍ DÍTĚTE S MINULOSTÍ ANEB ŘÍCI ČI NEŘÍCI

Každé dítě má svou minulost. Čím je dítě mladší, tím kratší minulost má. Čím je dítě starší, tím více má vzpomínek, lepší i horší zážitky, různé nežádoucí návyky. Dítě by mělo o sobě a své minulosti vědět alespoň tolik, kolik vědí ostatní lidé kolem něj. V životě dítěte nastane období, kdy se začne zajímat o to, kdo je, odkud pochází a kam patří. Bude chtít znát své kořeny, své biologické rodiče, prostředí ve kterém se narodilo, ve kterém vyrůstalo a proč se ho rodiče vzdali. V takových chvílích musí dítěti minulost objasnit náhradní, adoptivní rodiče.

Otázka pravdy v lidském životě není jen otázkou filozofickou a mravní, ale také otázkou psychologickou. Týká se to vztahů mezi rodiči a dětmi. Vedle adoptovaného dítěte jsou i adoptivní rodiče. Celá rodina je tedy adoptivní. Rodiče by měli s dítětem o adopci a o tom, co bylo před ní, mluvit a sdílet to s ním. Nestačí to jen říci. Dítě by mělo s vědomím, že je osvojené vyrůstat.

Matějček (2002) uvádí, že vhodná doba pro sdělení pravdy je přibližně od tří let věku. Je to doba, kdy dítě nejlépe přijímá řád, který v rodině panuje. Informace přijímá otevřeně, bez problémů a bez sebemenšího rozebírání. Dítě by mělo být s věcí adopce seznámeno před nástupem do školy. Pozdější sdělení může být problematické.

Je několik způsobů, jak dítěti sdělit pravdu o jeho původu. Může to být formou pohádky, kterou rodiče vypráví dítěti před spaním, nebo mohou rodiče navázat na pořad v televizi. Také při prohlížení fotografií mohou rodiče dítěti vyprávět, jak si ho našli v kojeneckém ústavu nebo v dětském domově a jak se stalo jejich milujícím dítětem. S postupným dospíváním a chápáním mohou rodiče dítěti sdělovat více podrobností.

Když si adoptivní rodiče osvojí dítě, chtějí být jeho novými rodiči a dělají vše proto, aby se jimi stali i psychicky. Mnohdy rodiče sami sobě nechtějí přiznat, že jejich dítě je adoptované a tím dítěti, okolí i sami sobě vědomě pravdu tají.

Možností, jakými se dítě může dovědět, že není biologické, je mnoho. Pravdu dítěti mohou říct zlomyslní sousedé nebo nepřátelské osoby osvojitelů, mohou to být prarodiče, kteří se před ním přehrávali, nebo děti z příbuzenstva, které se chtěly pochlubit tím, co vše vědí. Mohou to být také kamarádi nebo vrstevníci osvojeného dítěte. Vždy je pro dítě nejlepší, aby se pravdu dovědělo od svých adoptivních rodičů dříve, než se to doví od jiných lidí. S pravdou se jak lépe žije, tak i lépe vychovává. Pokud rodiče dítěti něco důležitého zatají,

žijí v neustálých obavách z prozrazení. Tyto obavy vedou k tomu, že se rodiče začnou chovat v určitých situacích nepřírozně, o něčem raději nemluví, o jiných věcech naopak moc, nebo odvádí řeč jinam. Jestliže se dítě doví pravdu od někoho jiného, než od svých rodičů, může žít v domnění, že mu rodiče lhali, že k němu nebyli dost upřímní. Hrozí tak přinejmenším ztráta důvěry ve své osvojitele. Naruší se tím také vzájemné vztahy.

Osvojitelé by neměli říkat o vlastních rodičích dítěte nic špatného. V dítěti by to mohlo vzbudit pocit vděčnosti, kdyby adoptivní rodiče zdůrazňovali špatné vlastnosti a nedostatek odpovědnosti biologických rodičů. Dítě by mělo žít v domnění, že svým adoptivním rodičům svou existencí udělalo radost.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 EMPIRICKÁ ČÁST

8.1 Cíle výzkumu a stanovení hypotéz

Před začátkem svého výzkumu jsem si stanovila následující cíle a k nim dané hypotézy.

Cíl č. 1) Podat obraz o pocitech, prožívání a změnách v životě adoptivních matek.

Hypotéza č. 1) Domnívám se, že více než 70% adoptivních matek nemá předchozí zkušenost s mateřstvím.

Hypotéza č. 2) Předpokládám, že méně než 50% matek někdy v průběhu adopce zapochybovalo o svém rozhodnutí stát se adoptivní matkou.

Hypotéza č. 3) Předpokládám, že z celkového počtu matek, které v průběhu adopce pochybovaly o svém rozhodnutí adoptovat si dítě, mělo více než 50% obavy z toho, že nezvládnou roli matky.

Cíl č. 2) Zjistit nejčastější důvod, který vede ženu k tomu, aby se stala adoptivní matkou.

Hypotéza č. 4) Předpokládám, že více než 70% matek volí adopci dítěte z důvodu sterility.

Hypotéza č. 5) Domnívám se, že i dnes u více než 60% neplodných párů je problém sterility na straně ženy.

Cíl č. 3) Zjistit , jak se dítě adaptuje v nové rodině.

Hypotéza č. 6) Předpokládám, že i když více než 60% adoptivních dětí si zvyklo na novou rodinnou situaci za několik dnů, přesto se u některých dětí objevily problémy v chování a prožívání.

Cíl č. 4) Zjistit, zda děti vědí pravdu o svém původu a jak se k tomu staví jejich adoptivní rodiče.

Hypotéza č. 7) Předpokládám, že více jak polovina dětí neví pravdu o svém původu.

Hypotéza č. 8) Domnívám se, že většina rodičů uvádí jako důvod neinformovanosti dítěte o jeho původu jeho nízký věk.

8.2 Výzkumný vzorek

Výzkumným vzorkem byly adoptivní matky, které jsem oslovila prostřednictvím internetových stránek adopce.com a rodina.cz. s žádostí o vyplnění anonymního dotazníku, ke kterému jsem umožnila přístup na předem vytvořené emailové adrese. Dále jsem oslovila 120 respondentek prostřednictvím jejich emailových adres, které jsem získala na stejných internetových stránkách. Kvalitně vyplněných dotazníků mi přišlo 40. Výzkum jsem realizovala v měsíci březnu a dubnu 2009.

8.3 Metody výzkumu

K získání dat jsem využila výzkumnou metodu ve formě anonymního dotazníku. Jde o jednu z nejrozšířenějších metod sbírání dat. Dotazník obsahoval celkem 29 otázek, které byly uzavřené, polouzavřené a otevřené. U pěti otázek adoptivní matky mohly označit i více než jednu odpověď.

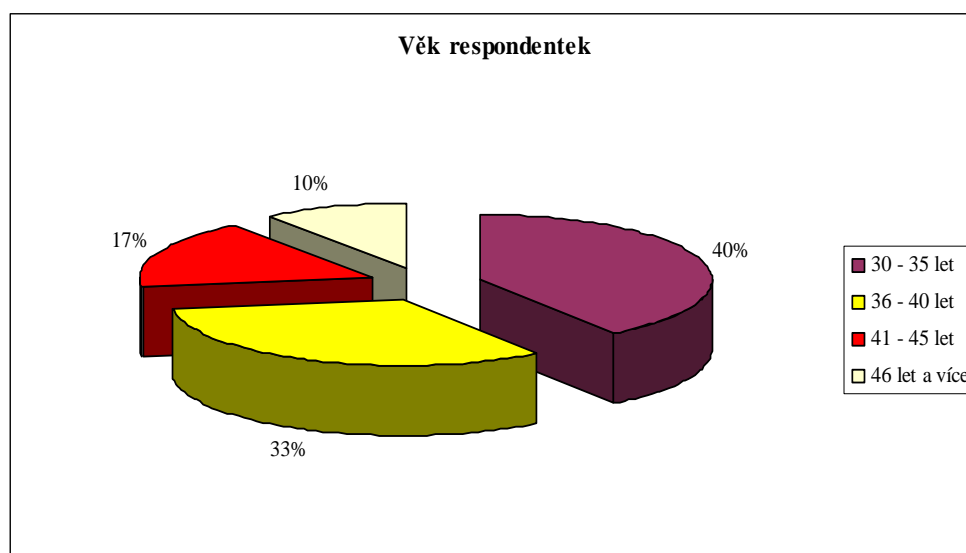
Dotazník byl zaměřen na adoptivní matky a jejich děti. Získaná data jsem zpracovala formou tabulek a grafů.

9 ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT

Otázka č. 1 – Kolik je Vám let?

Tabulka č. 1 Věk respondentek

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>30 - 35 let</i>	16	40
<i>36 - 40 let</i>	13	33
<i>41 - 45 let</i>	7	17
<i>46 let a více</i>	4	10
<i>celkem</i>	40	100

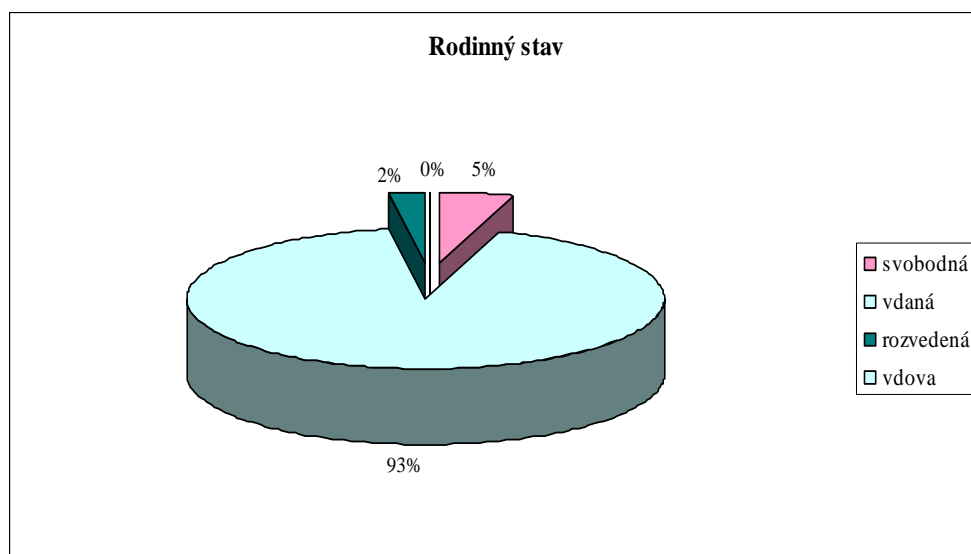
Graf k tabulce č. 1

Otázka byla otevřená. Podle odpovědí jsem následně vytvořila pět kategorií, do kterých jsem jednotlivé roky zařadila. Největší procentuelní zastoupení v průzkumném vzorku tvořily adoptivní matky (40%) ve věku 30 – 35 let. Nejmenší zastoupení tvořily adoptivní matky ve věku nad 46 let s 10%.

Otázka č. 2 – Jaký je Váš rodinný stav?

Tabulka č. 2 Rodinný stav

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
svobodná	2	5
vdaná	37	93
rozvedená	1	2
vdova	0	0
celkem	40	100

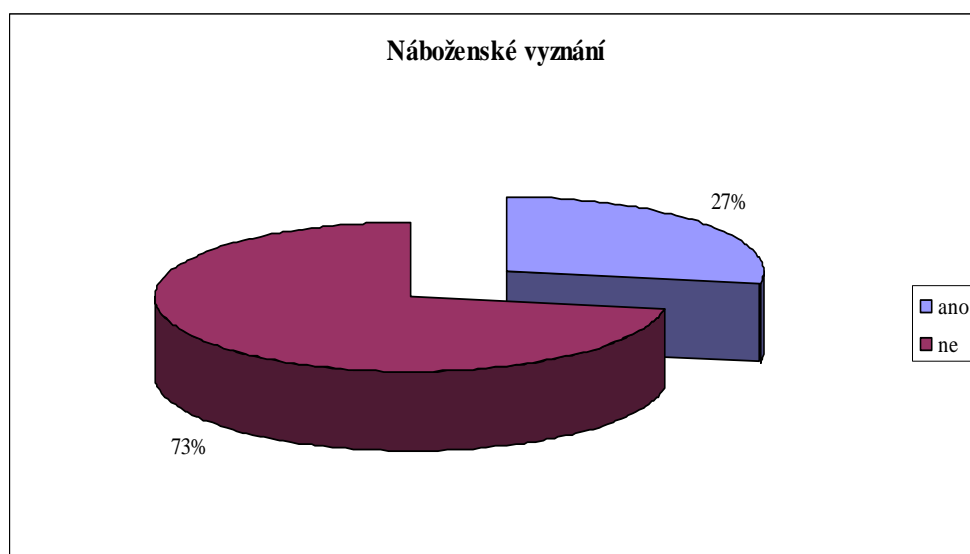
Graf k tabulce č. 2

Z celkového počtu zkoumaného vzorku tvořily vdané ženy 93 %. Zajímavostí bylo, že dvě ženy si adoptovaly dítě jako svobodné a jedna žena si dítě adoptovala po rozvodu s manželem.

Otázka č. 3 – Vyznáváte nějaké náboženství?

Tabulka č. 3 Náboženské vyznání

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>ano</i>	11	27
<i>ne</i>	29	73
<i>celkem</i>	40	100

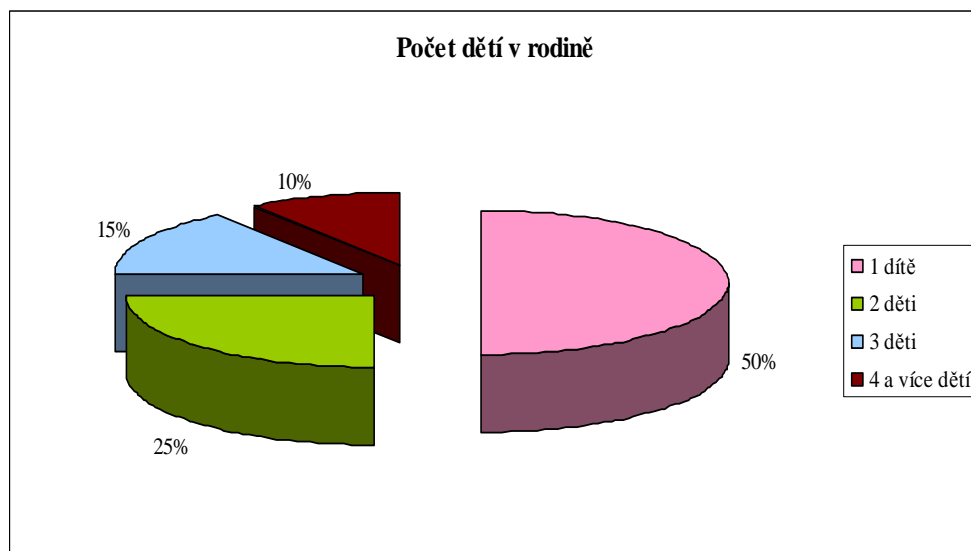
Graf k tabulce č. 3

Otázka byla spíše pro mou zajímavost. Z grafu vyplývá, že 73% dotázaných matek nevyznává žádné náboženství. Jen 27% se hlásí k nějakému náboženství .

Otázka č. 4 – Kolik dětí je součástí Vaší rodiny?

Tabulka č. 4 Počet dětí v rodině

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>1 dítě</i>	20	50
<i>2 děti</i>	10	25
<i>3 děti</i>	6	15
<i>4 a více dětí</i>	4	10
<i>celkem</i>	40	100

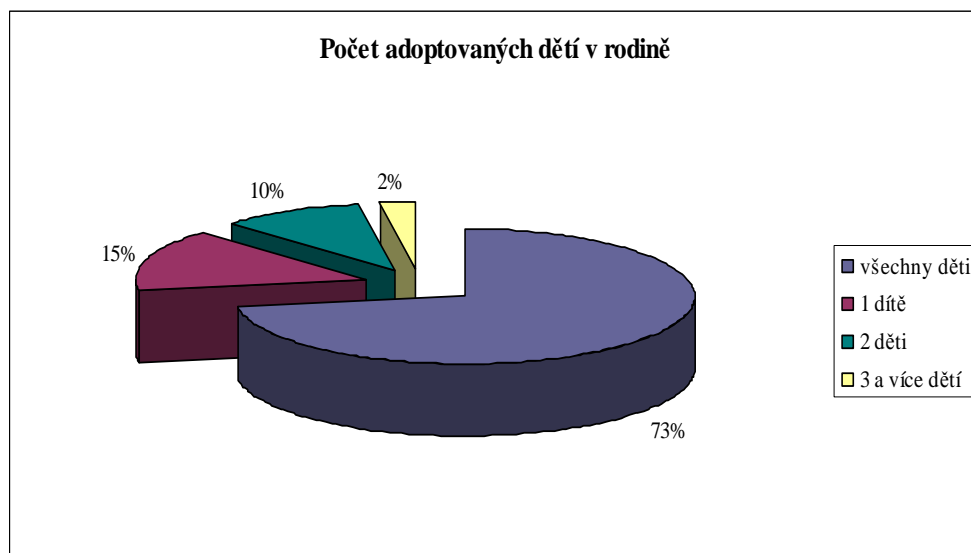
Graf k tabulce č. 4

Pouze jedno dítě má 50% adoptivních rodin, 10 % rodin má 4 a více dětí.

Otázka č. 5 – Kolik z nich je adoptovaných?

Tabulka č. 5 Počet adoptovaných dětí v rodině

	Počet odpovědí	Počet v %
<i>všechny děti</i>	29	73
<i>1 dítě</i>	6	15
<i>2 děti</i>	4	10
<i>3 a více dětí</i>	1	2
<i>celkem</i>	40	100

Graf k tabulce č. 5

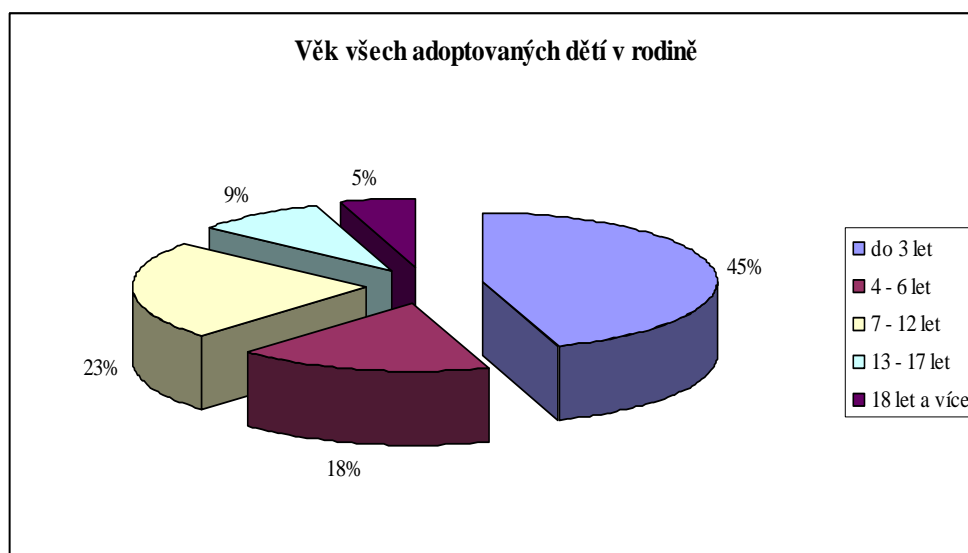
Otázka souvisela s otázkou č. 4. Otázka byla důležitá ke zpracování hypotézy č.1. Celkové výsledky udávají, že matky mají v 73% adoptované všechny své děti. Pouze jedna matka uvedla, že má s manželem adoptované 3 děti, což činí 2%.

Čtyři matky v dotazníku uvedly, že kromě adoptovaného dítěte, mají s manželem další děti v pěstounské péči.

Otázka č. 6 – Uveďte prosím věk Vašich osvojených (adoptovaných) dětí:

Tabulka č. 6 Věk všech adoptovaných dětí v rodině

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>do 3 let</i>	25	45
<i>4 - 6 let</i>	10	18
<i>7 - 12 let</i>	13	23
<i>13 - 17 let</i>	5	9
<i>18 let a více</i>	3	5
<i>celkem</i>	56	100

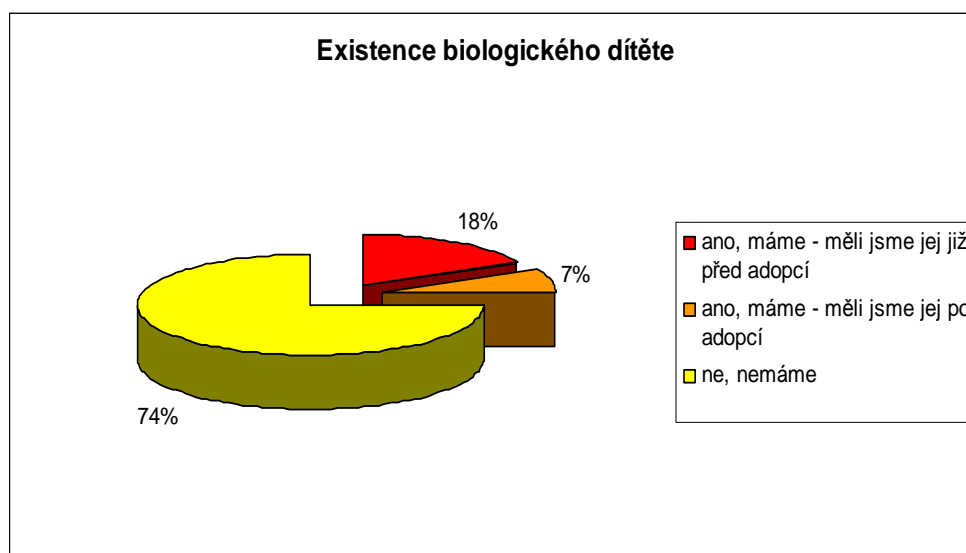
Graf k tabulce č. 6

Otázka byla otevřená. Podle jednotlivých odpovědí jsem následně vytvořila pět kategorií, do kterých jsem věk dětí zařadila. Největší procentuelní zastoupení v adoptivní rodině (45%) tvořily děti do 3 let věku. Nejmenší zastoupení tvořily děti ve věku dospělosti s 5%.

Otázka č. 7 – Máte biologické dítě?

Tabulka č. 7 Existence biologického dítěte

	Počet odpovědí	Počet v %
<i>ano máme – měli jsme jej před adopcí</i>	7	18
<i>ano máme – měli jsme jej po adopci</i>	3	7
<i>ne, nemáme</i>	30	74
<i>celkem</i>	40	100

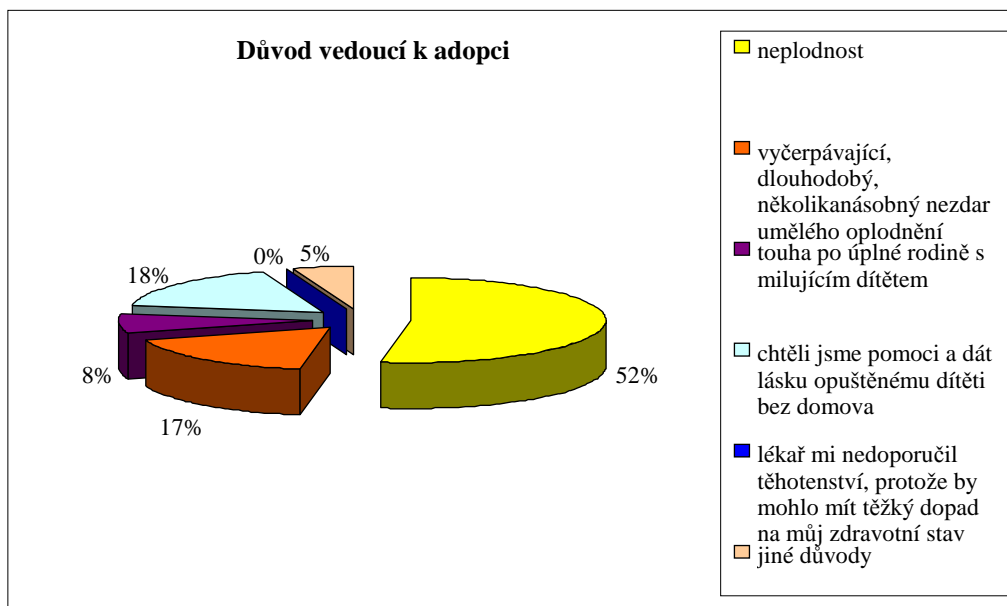
Graf k tabulce č. 7

Otázka byla důležitá ke zpracování hypotézy č. 1. Z grafu je zřejmé, že 74% dotázaných adoptivních matek nemá biologické dítě. Naproti tomu 18 % matek mělo biologické dítě již před adopcí. Zaujalo mě, že třem adoptivním matkám se narodilo dítě až po adopci.

Otázka č. 8 – Co Vás vedlo k adopci dítěte?

Tabulka č. 8 Důvod vedoucí k adopci

	Počet odpovědí	Počet v %
<i>neplodnost</i>	21	52
<i>vyčerpávající, dlouhodobý, několikanásobný nezdar umělého oplodnění</i>	7	17
<i>touha po úplné rodině s milujícím dítětem</i>	3	8
<i>chtěli jsme pomoci a dát lásku opuštěnému dítěti bez domova</i>	7	18
<i>lékař mi nedoporučil těhotenství, protože by mohlo mít těžký dopad na můj zdravotní stav</i>	0	0
<i>jiné důvody</i>	2	5
<i>celkem</i>	40	100

Graf k tabulce č. 8

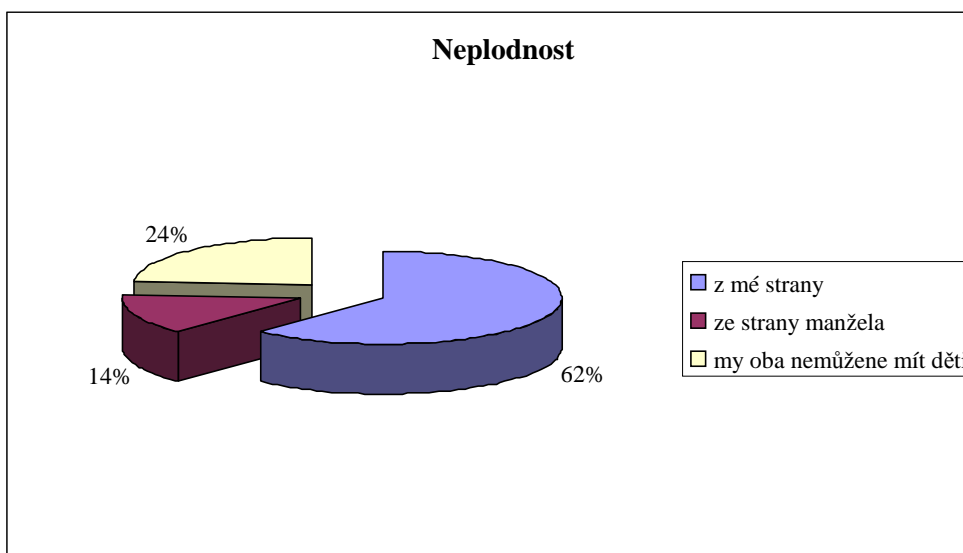
Otázka byla důležitá ke zpracování hypotézy č. 4. Nejčastější důvod k adopci uvádí 52% dotázaných adoptivních matek neplodnost. Zdravotní důvody žádná z matek neuvedla.

V otázce jsem nechala i volnou odpověď, protože mě zajímaly i jiné důvody, které mohly ženu vést k adopci dítěte. Jedna matka odpověděla, že hlavním důvodem byl několikaná-

sobný nezdár těhotenství. Odpověď druhé matky mě velmi překvapila. Uvedla, že hlavní důvod byl rozvod s manželem. Její manžel nechtěl mít děti, a protože si nechtěla hledat nového partnera jen proto, aby mohla mít dítě, rozhodla se pro adopci.

Tabulka č. 8 a) Neplodnost

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>ano máme – měli jsme jej před adopcí</i>	7	18
<i>ano máme – měli jsme jej po adopcí</i>	3	7
<i>ne, nemáme</i>	30	74
<i>celkem</i>	40	100

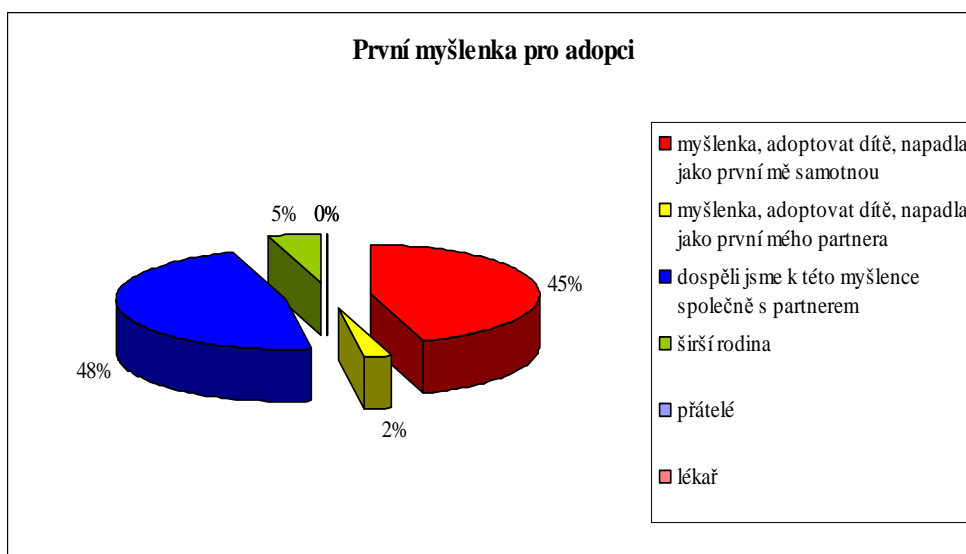
Graf k tabulce č. 8A

Jelikož jsem předpokládala, že nejčastější důvod, který vedl matky k adopci dítěte byla sterilita, zajímalo mě na čí straně neplodného páru byl problém. Otázka byla k hypotéze č. 5. Z tabulky i grafu je zřejmé, že z celkového počtu neplodných párů byl nejvíce zastoupen problém sterility na straně ženy (62%).

Otázka č. 9 – Kdo Vás přivedl jako první na myšlenku adoptovat si dítě?

Tabulka č. 9 První myšlenka pro adopci

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>myšlenka adoptovat dítě, napadla jako první mě samotnou</i>	18	45
<i>myšlenka adoptovat dítě, napadla jako první mého partnera</i>	1	2
<i>dospěli jsme k této myšlence společně s partnerem</i>	19	48
<i>širší rodina</i>	2	5
<i>přátelé</i>	0	0
<i>lékař</i>	0	0
<i>celkem</i>	40	100

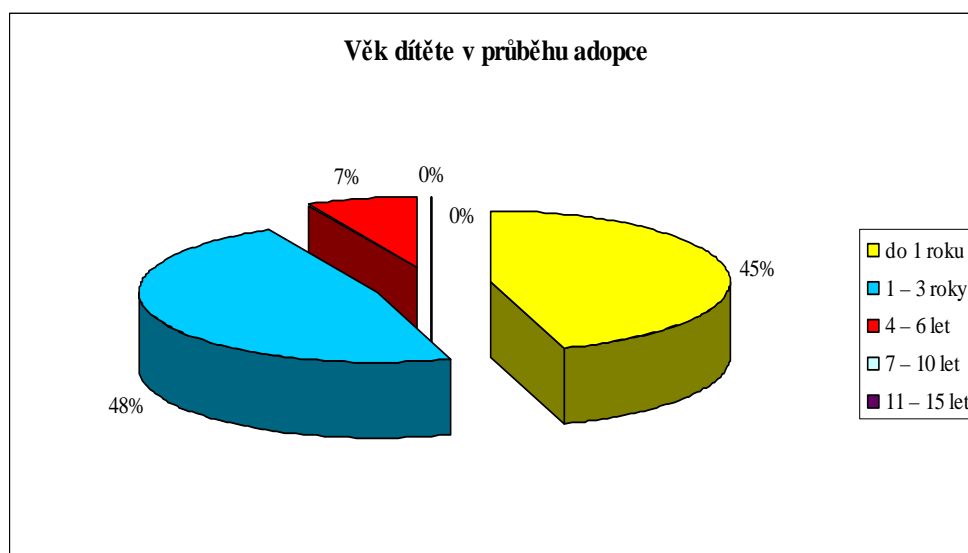
Graf k tabulce č. 9

Z celkového počtu uvádí 45% matek, že myšlenka adoptovat si dítě napadla je samotné. Naproti tomu partnera tato myšlenka napadla jen ve 2%. Přátelé a lékaře neuvedla žádná z dotázaných adoptivních matek.

Otázka č. 10 – V jakém věku bylo Vaše dítě, když jsme jej přijali do rodiny?

Tabulka č. 10 Věk dítěte v průběhu adopce

	Počet odpovědí	Počet v %
<i>do 1 roku</i>	18	45
<i>1 – 3 roky</i>	19	48
<i>4 – 6 let</i>	3	7
<i>7 – 10 let</i>	0	0
<i>11 – 15 let</i>	0	0
<i>celkem</i>	40	100

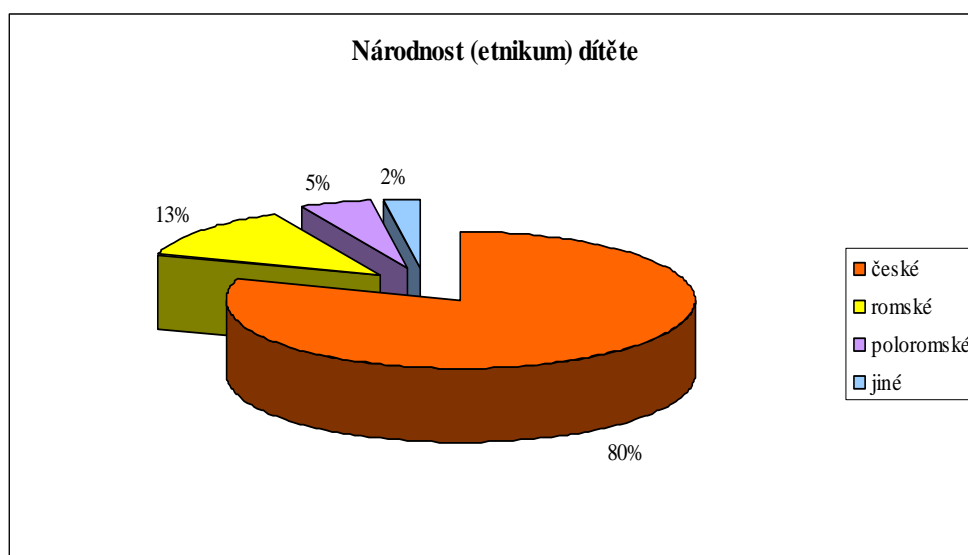
Graf k tabulce č. 10

Nejvíce dětí, (48%) mělo v průběhu adopce od jednoho do tří let věku. Starší děti nad šest let si žádná matka z průzkumného vzorku neadoptovala.

Otázka č. 11 – Jaké národnosti je Vaše dítě?

Tabulka č. 11 Národnost (etnikum) dítěte

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>české</i>	32	80
<i>romské</i>	5	13
<i>poloromské</i>	2	5
<i>jiné</i>	1	2
<i>celkem</i>	40	100

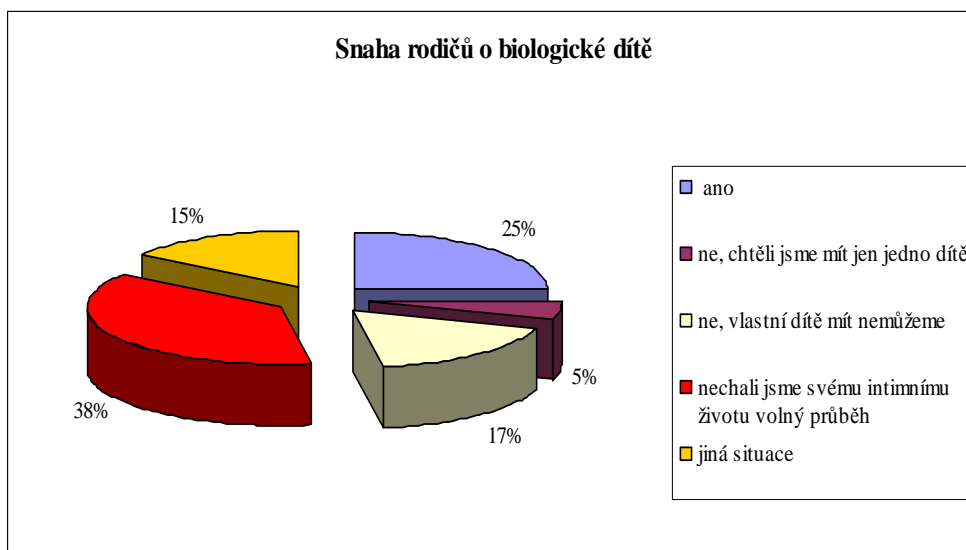
Graf k tabulce č. 11

Z celkového počtu zkoumaného vzorku tvořily děti české národnosti 80%. Romských dětí bylo adoptováno 13%. Dvě matky uvedly, že si adoptovaly dítě poloromské a jedna matka si adoptovala dítě romsko–vietnamské.

Otázka č. 12 – Snažili jste se mít s manželem po adopci biologické dítě?

Tabulka č. 12 Snaha rodičů o biologické dítě

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>ano</i>	10	25
<i>ne, chtěli jsme mít jen jedno dítě</i>	2	5
<i>ne, vlastní dítě mít nemůžeme</i>	7	17
<i>nechali jsme svému intimnímu životu volný průběh</i>	15	38
<i>jiná situace</i>	6	15
<i>celkem</i>	40	100

Graf k tabulce č. 12

Z celkového počtu nechalo 38% adoptivních matek intimnímu životu volný průběh.

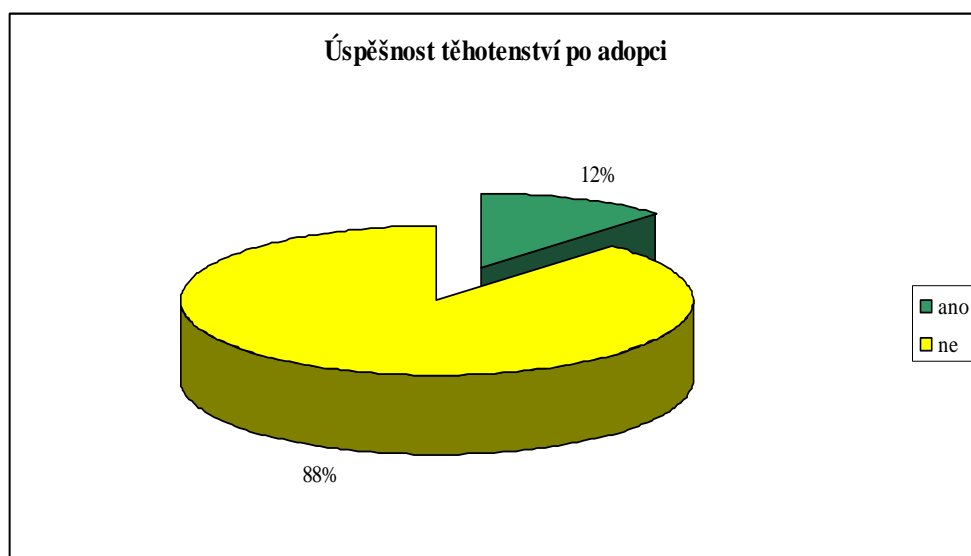
Volnou odpovědí byla jiná situace, na níž odpovědělo 6 adoptivních matek. Z toho 2 matky uvedly, že biologické dítě s manželem nechtěli a rovnou si zažádali o další adopci.

Pro další 2 matky byl počet dětí v rodině dostačující. Zbylé 2 matky uvedly, že jsou svobodné a o dalším dítěti neuvažují.

Otázka č. 13 – Pokud ano, byl pokus úspěšný?

Tabulka č. 13 Úspěšnost těhotenství po adopci

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>ano</i>	3	12
<i>ne</i>	22	88
<i>celkem</i>	25	100

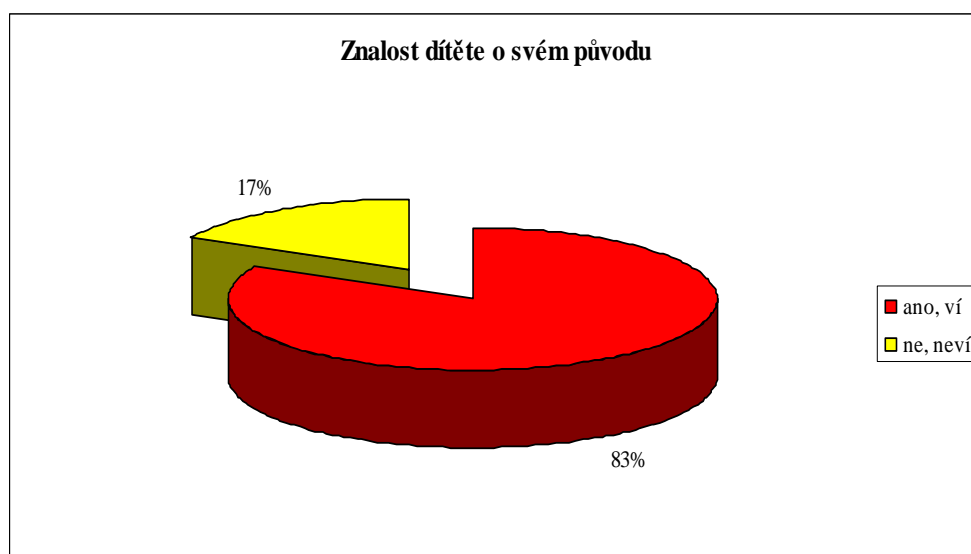
Graf k tabulce č. 13

Otázka souvisela s otázkou č. 12. Z 25 žen, které se s manželem po adopci snažily o biologické dítě, pouze 12% úspěšně otěhotnělo.

Otázka č. 14 – Ví Vaše dítě, že je adoptované?

Tabulka č. 14 Znalost dítěte o svém původu

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>ano, ví</i>	33	83
<i>ne, neví</i>	7	17
<i>celkem</i>	40	100

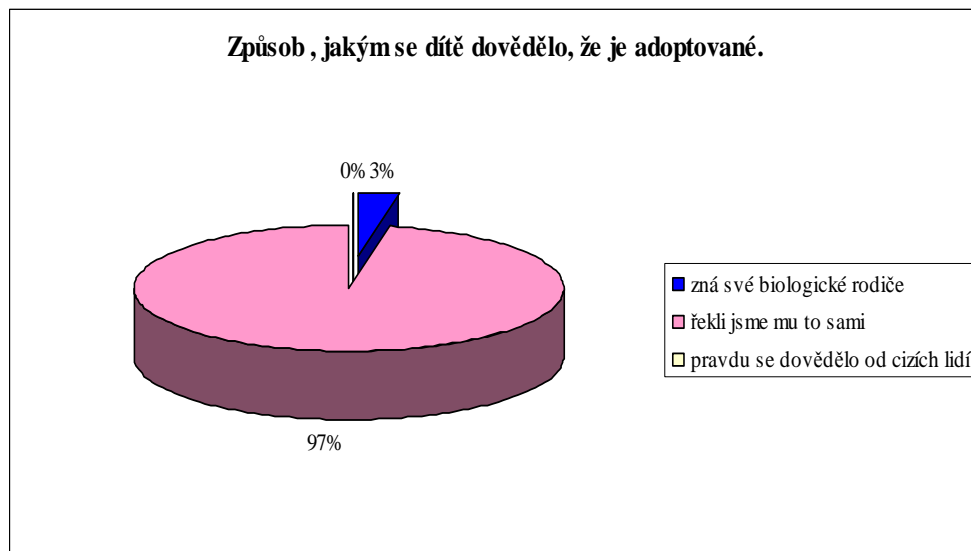
Graf k tabulce č. 14

Otázka byla důležitá ke zpracování hypotézy č. 7. Z celkového počtu zkoumaného vzorku ví 83% dětí, že jsou adoptované. Zaujalo mě, že většina adoptivních matek uvedla, že i dítě mladší 3 let pravdu o svém původu zná. Rodiče jim pravdu sdělují formou pohádky.

Otázka č. 15 – Pokud dítě ví, že je adoptované, jakým způsobem se to dovědělo?

Tabulka č. 15 Způsob, jakým se dítě dovědělo, že je adoptované

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>zná své biologické rodiče</i>	1	3
<i>řekli jsme mu to sami</i>	32	97
<i>pravdu se dovědělo od cizích lidí</i>	0	0
<i>celkem</i>	33	100

Graf k tabulce č. 15

Otázka souvisela s otázkou č. 14. Z grafu je zřejmé, že 97% dětí, které jsou o svém původu informovány, sdělili tuto pravdu adoptivní rodiče. Pouze 1 dítě zná své biologické rodiče.

Otázka č. 16 – Pokud dítě neví, že je adoptované, plánujete mu říci pravdu o jeho původu?

Tabulka č. 16 Pravda o původu dítěte

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>ano, někdy v budoucnu to plánujeme</i>	7	100
<i>podle toho, jak k tomu budou přihlížet okolnosti</i>	0	0
<i>ještě jsme nad tím nepřemýšleli</i>	0	0
<i>ani ne, myslíme si, že pro dítě bude lepší, když pravdu znát nebude</i>	0	0
<i>celkem</i>	7	100

Otázka souvisela s otázkou č. 14. Z tabulky je zřejmé, že všechny matky, které dosud neinformovaly dítě o jeho původu, odpověděly, že mají v úmyslu své dítě v budoucnu o této skutečnosti informovat.

Otázka č. 17 – Z jakého důvodu Vaše dítě neví, že je adoptované?

Tabulka č. 17 Důvod, proč dítě neví pravdu o svém původu

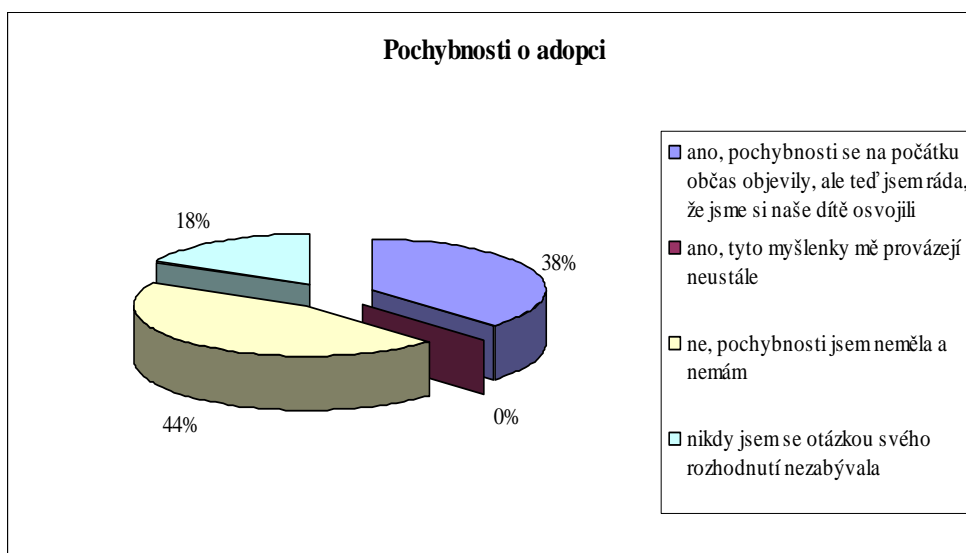
	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>je ještě malé a nechápaloby to</i>	7	100
<i>myslíme si, že není důvod, aby znalo pravdu o svém původu</i>	0	0
<i>máme strach, že nás později opustí kvůli biologickým rodičům</i>	0	0
<i>myslíme si, že by mu to v současné době ublížilo</i>	0	0
<i>jiný důvod</i>	0	0
<i>celkem</i>	7	100

Otázka souvisela s otázkou č. 16 a byla důležitá ke zpracování hypotézy č. 8. Z grafu je zřejmé, že všechny adoptivní matky uvedly, že hlavním důvodem, proč svému dítěti dosud neřekly pravdu o adopci, byl jeho nízký věk.

Otázka č. 18 – Pochybovala jste někdy v průběhu adopce o svém rozhodnutí adoptovat dítě?

Tabulka č. 18 Pochybnosti o adopci

	Počet odpovědí	Počet v %
<i>ano, pochybnosti se na počátku občas objevily, ale teď jsem ráda, že jsme si naše dítě osvojili</i>	15	38
<i>ano, tyto myšlenky mě provázejí neustále</i>	0	0
<i>ne, pochybnosti jsem neměla a nemám</i>	18	44
<i>nikdy jsem se otázkou svého rozhodnutí nezabývala</i>	7	18
celkem	40	100

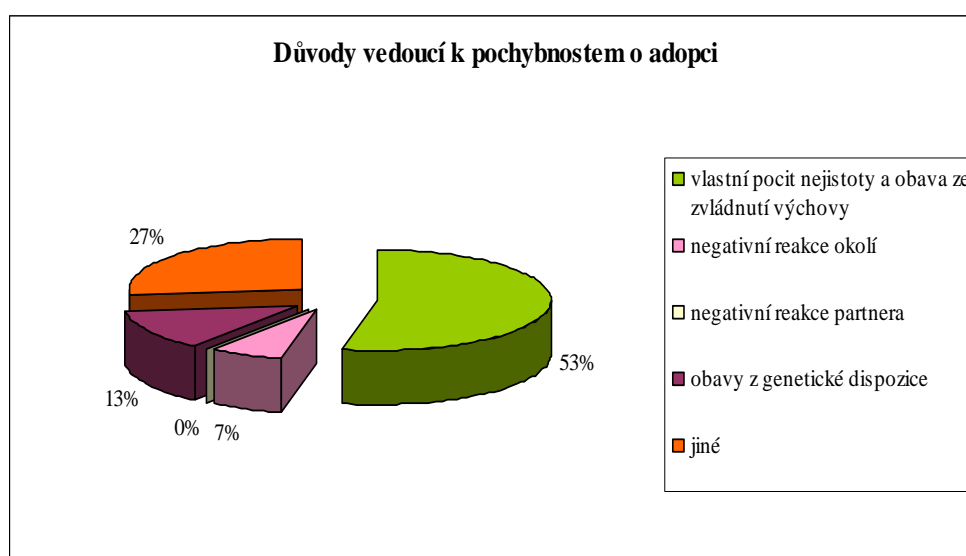
Graf k tabulce č. 18

Otázka byla důležitá ke zpracování hypotézy č 2. Z celkového počtu zkoumaného vzorku pochybovalo občas na počátku adopce o svém rozhodnutí 38% adoptivních matek, ale jsou rády, že si dítě osvojily. Nikdy pochybnosti nemělo 44 % matek a 18% matek se otázkou svého rozhodnutí nezabývalo.

Otázka č. 19 – Pochybnosti o adopci u Vás vyvolaly?

Tabulka č. 19 Důvody vedoucí k pochybnostem o adopci

	Počet odpovědí	Počet v %
<i>vlastní pocit nejistoty a obava ze zvládnutí výchovy</i>	8	53
<i>negativní reakce okolí</i>	1	7
<i>negativní reakce partnera</i>	0	0
<i>obavy z genetické dispozice</i>	2	13
<i>jiné</i>	4	27
celkem	15	100

Graf k tabulce č. 19

Otázka souvisela s otázkou č. 18. a byla důležitá pro zpracování hypotézy č. 3

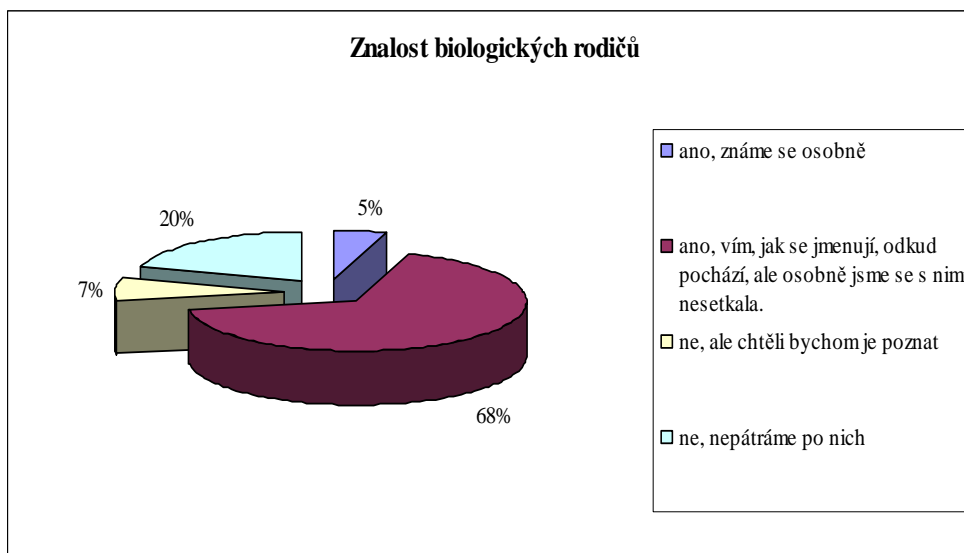
Z celkového počtu 15 matek, které v průběhu adopce pochybovaly o svém rozhodnutí adoptovat dítě 53% uvedlo, že pochybnosti vyvolal vlastní pocit nejistoty a obava ze zvládnutí výchovy.

V otázce jsem nechala i volnou odpověď, protože mě zajímaly i jiné obavy, které vedly ženu k pochybnostem. Jedna matka uvedla strach, že bude někdy litovat, že neprodila biologické dítě. Druhá matka se obávala nepochopení ze strany rodičů partnera. Další matka měla strach, jak to vezme její dítě, až se doví, že není jejich biologické. Poslední matka uvedla kombinaci všech bodů v otázce.

Otázka č. 20 – Znáte biologické rodiče Vašeho dítěte?

Tabulka č. 20 Znalost biologických rodičů

	Počet odpovědí	Počet v %
<i>ano, známe se osobně</i>	2	5
<i>ano, vím, jak se jmenují, odkud pochází, ale osobně jsem se s nimi nesetkala.</i>	27	68
<i>ne, ale chtěla bych je poznat</i>	3	7
<i>ne nepátrám po nich</i>	8	20
<i>celkem</i>	40	100

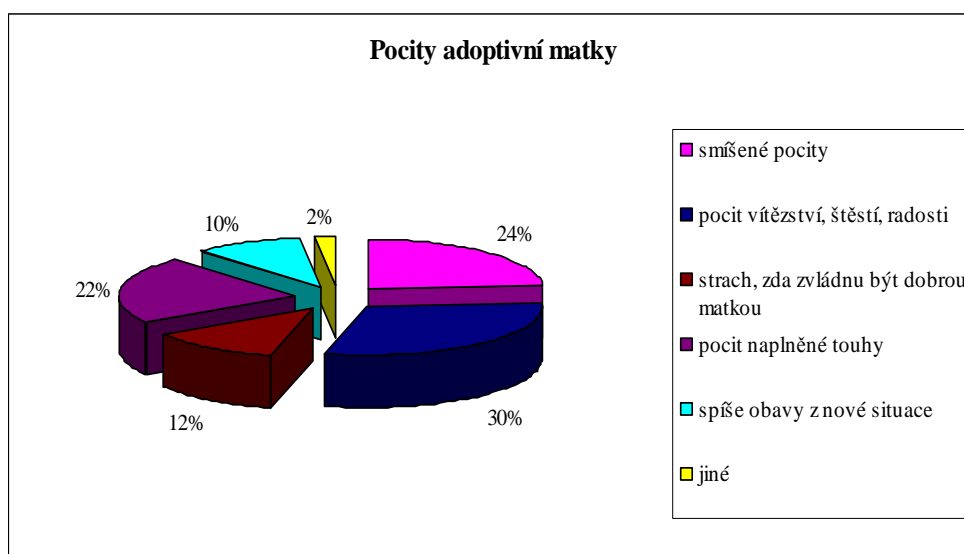
Graf k tabulce č. 20

Totožnost biologických rodičů zná 68% adoptivních matek, 20% matek po biologických rodičích svého dítěte nepátrá. Zajímavostí je, že 2 adoptivní matky se znají s biologickými rodiči osobně a 3 matky je sice neznají, ale chtěly by je poznat.

Otázka č. 21 – Jaké jste měla pocity, když jste si vezla Vaše dítě domů?

Tabulka č. 21 Pocity adoptivní matky

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>smíšené pocity</i>	12	24
<i>pocit vítězství, štěstí, radosti</i>	15	30
<i>strach, zda zvládnou být dobrou matkou</i>	6	12
<i>pocit naplněné touhy</i>	11	22
<i>spíše obavy z nové situace</i>	5	10
<i>jiné</i>	1	2
<i>celkem</i>	50	100

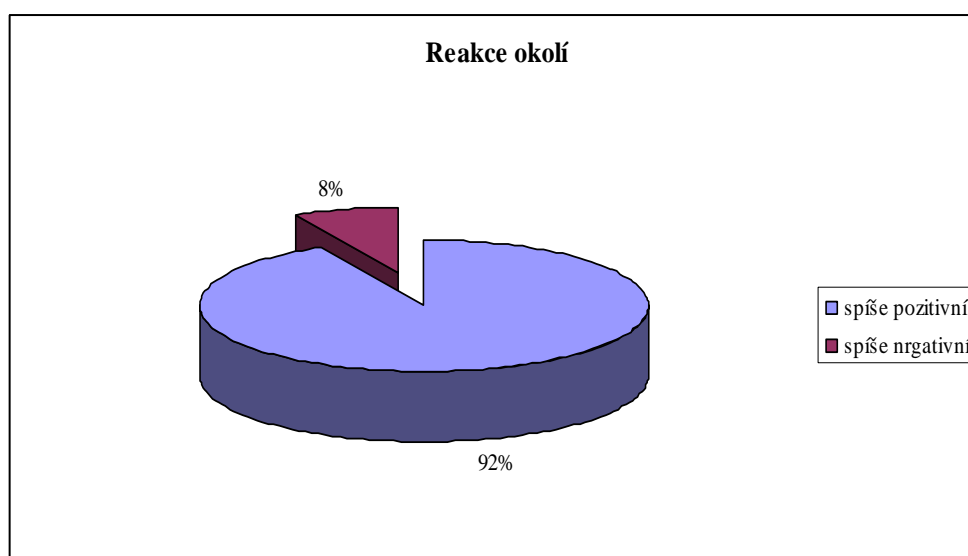
Graf k tabulce č. 21

U této otázky mohly adoptivní matky uvést i více odpovědí. Z celkového počtu odpovědí 30% matek uvedlo, že když si vezly dítě domů, měly pocit vítězství, štěstí a radosti. Druhou nejčastější odpovědí byly smíšené pocity, které uvedlo 24% matek. 22% uvedlo pocit naplněné touhy. Strach ze zvládnutí role matky mělo 12% a obavy z nové situace 10% žen. Jedna matka uvedla, že měla pocit naprosté euforie.

Otázka č. 22 – Jaká byla reakce okolí na to, že jste si adoptovali dítě?

Tabulka č. 22 Reakce okolí

	Počet odpovědí	Počet v %
<i>spíše pozitivní</i>	37	92
<i>spíše negativní</i>	3	8
<i>celkem</i>	40	100

Graf k tabulce č. 22

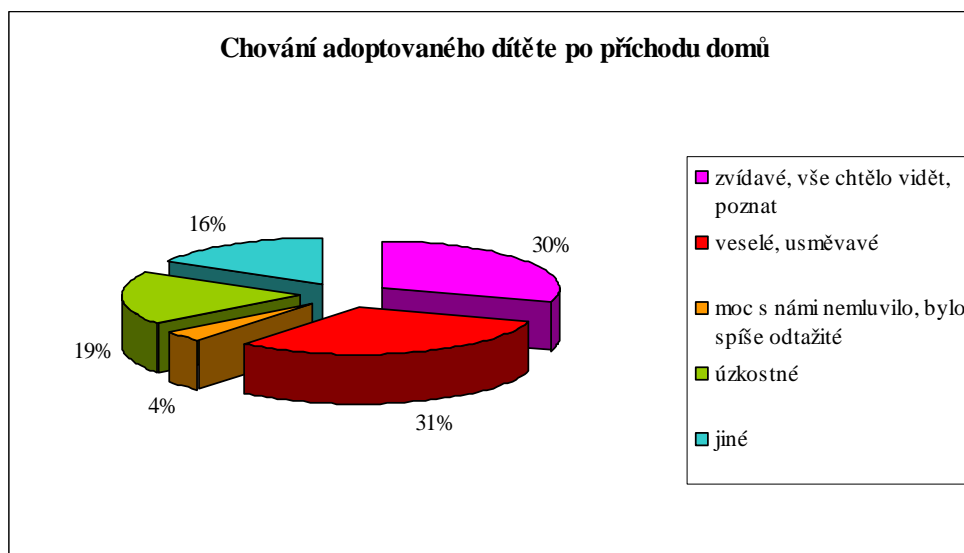
Největší procentuelní zastoupení v průzkumném vzorku tvořily pozitivní reakce okolí (92%). Zbýlých 8% tvořily spíše reakce negativní.

V otázce mohly adoptivní matky popsat reakce podrobněji. Všichni z okolí, přátelé i rodina adoptivním matkám adopci přáli, podporovali je a radost sdíleli s nimi. Někteří lidé vyjadřovali obdiv, jiní je varovali nebo se vyptávali. Vždy to bylo ale v dobrém. Několik adoptivních matek uvedlo, že rodina i okolí dítě přijalo stejně, jako biologické dítě. Jedna paní napsala reakci otce. „Udělalí jste dobře, je to fajn pomoci dítěti bez domova.“ Reakce její matky byla spíše negativní. „Zbytečně jsi si zkomplikovala život.“ Další negativní reakce byly spíše od starších lidí, kteří adoptivní rodiče i celý proces adopce nedokázali pochopit. Adoptivní matky také uvedly za negativní reakci nevhodné otázky typu: „Nebojíte se, že v patnácti začne šlapat a fetovat?“ „Proč romské dítě a ne bílé?“

Otázka č. 23 – Jaké bylo chování Vašeho dítěte po příchodu domů?

Tabulka č. 23 Chování adoptovaného dítěte po příchodu domů

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>zvědavé, vše chtělo vidět, poznat</i>	16	30
<i>veselé, usměvavé</i>	17	31
<i>moc s námi nemluvílo, bylo spíše odtahité</i>	2	4
<i>úzkostné</i>	10	19
<i>jiné</i>	9	16
<i>celkem</i>	54	100

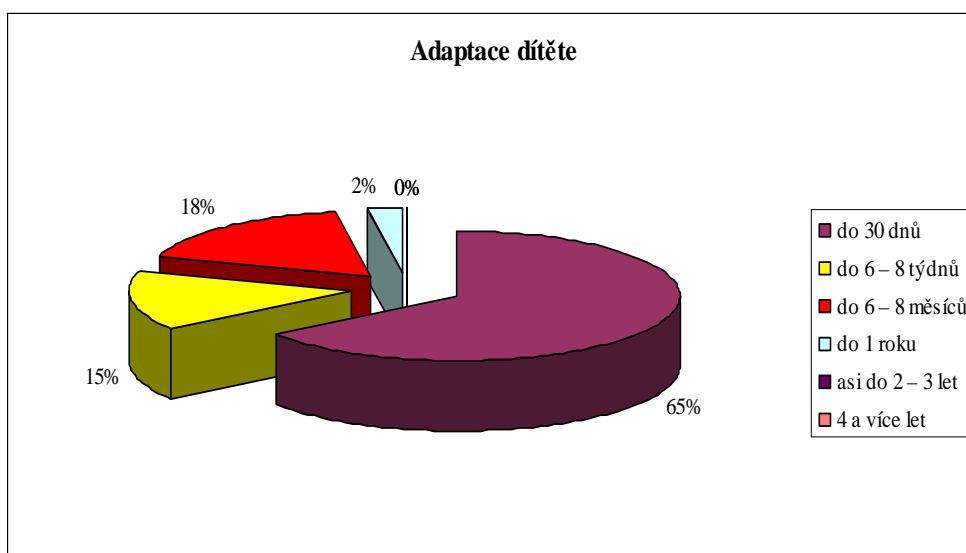
Graf k tabulce č. 23

Otázka měla více možností odpovědí. Nejvíce matek (31%) uvedlo, že jejich dítě bylo po příchodu domů veselé a usměvavé. Přibližně stejný výsledek měla možnost A). Dítě bylo zvědavé, poznávalo nové rodinné prostředí. Nechala jsem zde také možnost volné odpovědi. Nejzajímavější z odpovědí byly: „Naše dítě mělo strach z věcí pro nás přirozených. Např. zvuku motorky, štěkotu psů, deště.“ „Dcera byla na mě velmi upnutá, všech kromě mě a mojí domácnosti se bála.“ „Naše dítě bylo velmi neklidné až hyperaktivní, své obavy skrývalo za velkou aktivitu. Vše prozkoumávalo.“ „Syn hodně plakal, nesměli jsme se vzdálit ani na metr.“

Otázka č. 24 – Jak dlouho trvalo Vašemu dítěti, než si zvyklo na novou rodinu?

Tabulka č. 24 Adaptace dítěte

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>do 30 dnů</i>	26	65
<i>do 6 – 8 týdnů</i>	6	15
<i>do 6 – 8 měsíců</i>	7	18
<i>do 1 roku</i>	1	2
<i>asi do 2 – 3 let</i>	0	0
<i>4 a více let</i>	0	0
<i>celkem</i>	40	100

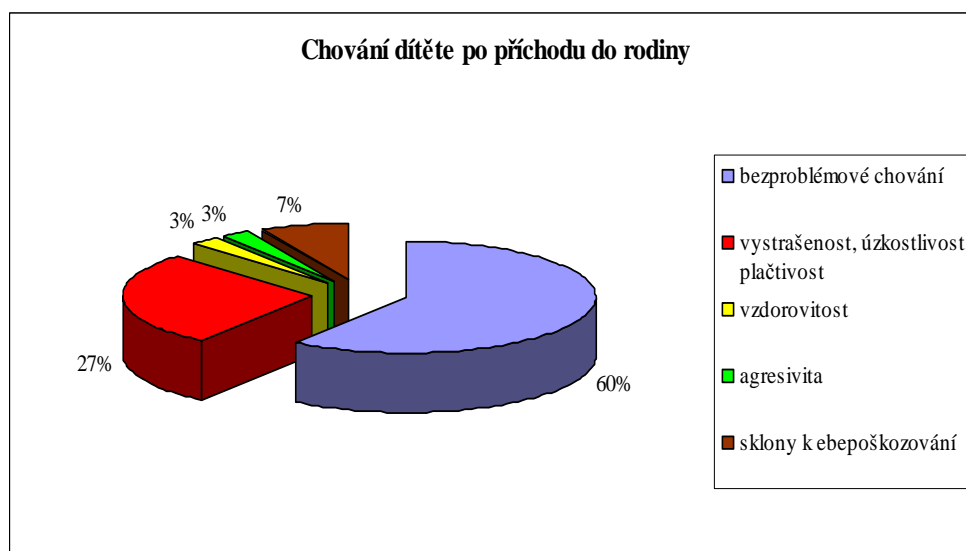
Graf k tabulce č. 24

Otázka byla důležitá ke zpracování hypotézy č. 6. Všechny děti se adaptovaly na novou rodinu do 1 roku věku. Z toho si nejvíce dětí (65%) zvyklo na novou rodinu do 30 dnů. Jen 1 dítě se adaptovalo kolem 1 roku věku.

Otázka č. 25 – Popište stručně chování Vašeho dítěte v tomto období:

Tabulka č. 25 Chování dítěte po příchodu do rodiny

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>bezproblémové chování</i>	24	60
<i>vystrašenost, úzkostlivost, plačtivost</i>	11	27
<i>vzdorovitost</i>	1	3
<i>agresivita</i>	1	3
<i>sklony k sebepoškozování</i>	3	7
<i>celkem</i>	40	100

Graf k tabulce č. 25

Otázka byla otevřená. Chtěla jsem dát adoptivním matkám možnost vyjádřit chování dítěte a neomezovat je přitom výběrem z jednotlivých, mou nabízených odpovědí. Na základě odpovědí jsem následně utvořila pět kategorií, do kterých jsem jednotlivé odpovědi zařadila. Otázka byla důležitá ke zpracování hypotézy č. 6. Bezproblémové chování dítěte uvedlo 60% adoptivních matek. Děti byly hodné, milé, veselé a pozitivní. Zbýlých 40% dětí mělo určité psychické problémy. Pocity strachu, úzkosti a pláče byly u každého dítěte z jiného důvodu. Pro názornost uvádím některé z nich:

- strach dítěte, že se matka nevrátí i když odešla jen do vedlejší místnosti

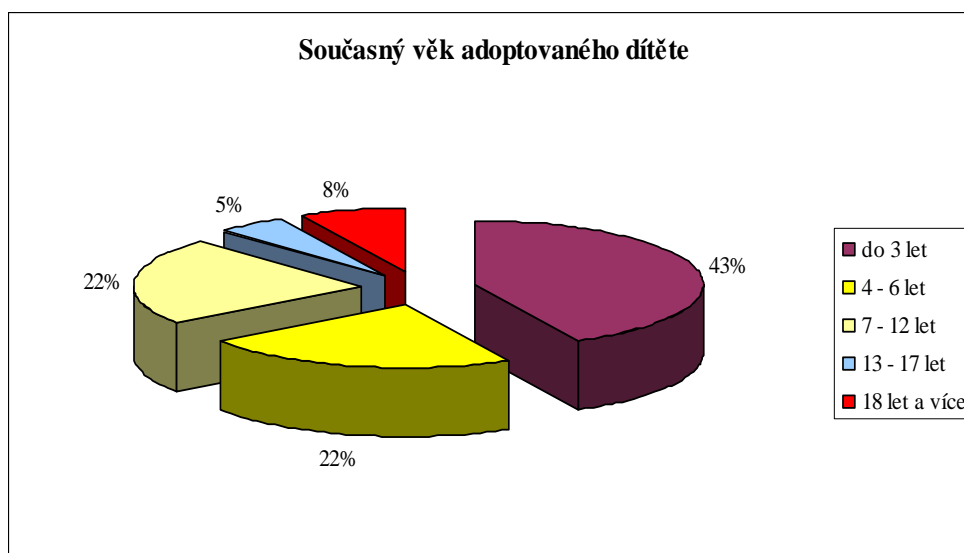
- bezdůvodný pláč dítěte po dobu několika měsíců, jenž ustal až po aplikaci pevného objetí doporučeného psychologem
- strach ze zvířat, hmyzu, úzkost při zvuku vysavače

Zajímavou odpovědí bylo, že jedno dítě v pěti letech nevědělo spoustu běžných věcí ze života, nejvíce bylo nadšené vanou, protože v domově měli jen sprchy.

Otázka č. 26 – V současné době je Vašemu prvnímu adoptivnímu dítěti let?

Tabulka č. 26 Současný věk adoptovaného dítěte

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>do 3 let</i>	17	43
<i>4 - 6 let</i>	9	22
<i>7 - 12 let</i>	9	22
<i>13 - 17 let</i>	2	5
<i>18 let a více</i>	3	8
<i>celkem</i>	40	100

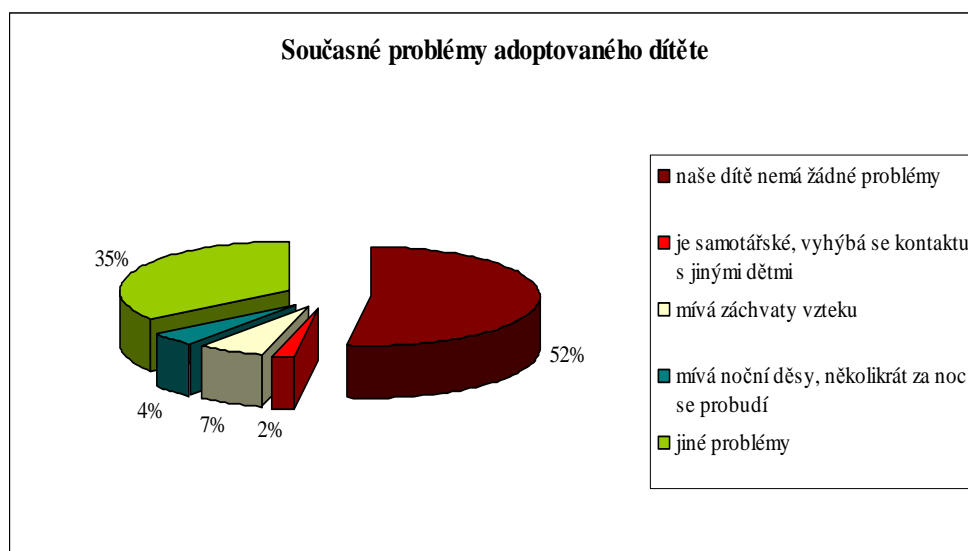
Graf k tabulce č. 26

Otázka byla otevřená. Podle jednotlivých odpovědí jsem následně vytvořila pět kategorií, do kterých jsem jednotlivý věk dětí zařadila. Největší procentuelní zastoupení (43%) tvořily děti do tří let věku. Ve věku dospělosti bylo 8% adoptovaných dětí.

Otázka č. 27 – Jaké jsou současné problémy Vašeho dítěte?

Tabulka č. 27 Současné problémy adoptovaného dítěte

	<i>Počet odpovědí</i>	<i>Počet v %</i>
<i>naše dítě nemá žádné problémy</i>	24	52
<i>je samotářské, vyhýbá se kontaktu s jinými dětmi</i>	1	2
<i>mívá záchvaty vzteku</i>	3	7
<i>mívá noční děsy, několikrát za noc se probudí</i>	2	4
<i>jiné problémy</i>	16	35
<i>celkem</i>	46	100

Graf k tabulce č. 27

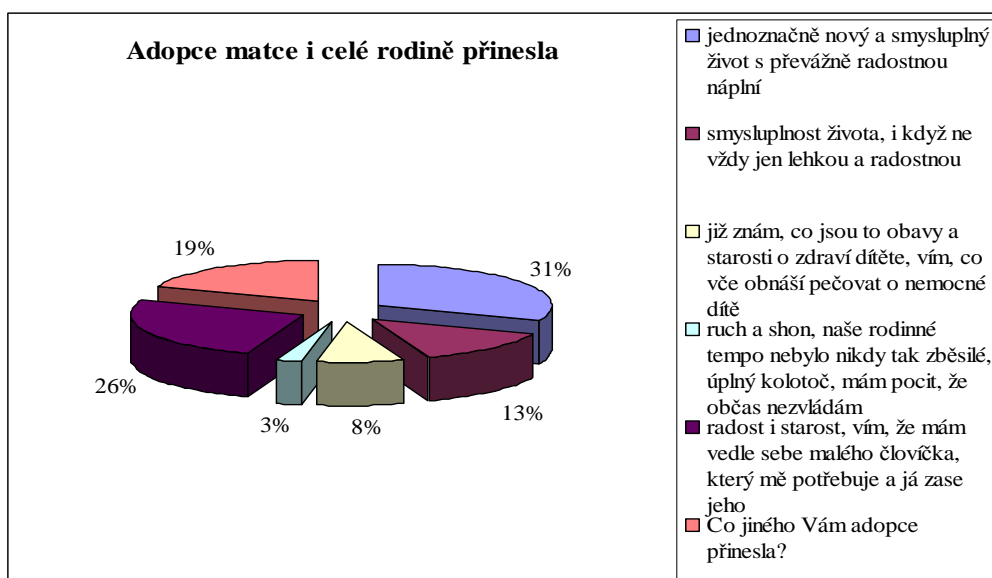
U této otázky mohly matky uvést i více odpovědí. Z celkového počtu odpovědí 52% dětí nemá žádné problémy. Zbýlých 48% dětí mělo určité problémy chování. Z toho 35% matek uvedlo jiné problémy. Například 8 dětí má poruchu pozornosti s hyperaktivitou (ADHD syndrom). 1 dítě následkem deprese v raném dětství špatně mluví. Jiné z dětí se občas matky zeptá, zda neuteče a zůstane s ním. 2 děti mají sníženou schopnost učení a potíže s jemnou motorikou. Další dítě má sluchovou vadu a některé z dětí má tendenci k sebepoškozování.

Otázka č. 28 – Zamyslíte – li se nad svým dosavadním životem, mohla by jste říci,

co Vám i celé Vaší rodině adoptování dítěte přineslo?

Tabulka č. 28 Adopce matce i celé rodině přinesla

	Počet odpovědí	Počet v %
<i>jednoznačně nový a smysluplný život s převážně radostnou náplní</i>	23	31
<i>smysluplnost života, i když ne vždy jen lehkou a radostnou</i>	10	13
<i>jíž znám, co jsou to obavy a starosti o zdraví dítěte, vím, co vše obnáší pečovat o nemocné dítě</i>	6	8
<i>ruch a shon, naše rodinné tempo nebylo nikdy tak zběsilé, úplný kolotoč, mám pocit, že občas nezvládám</i>	2	3
<i>radost i starost, vím, že mám vedle sebe malého človíčka, který mě potřebuje a já zase jeho</i>	19	26
<i>Co jiného Vám adopce přinesla?</i>	14	19
<i>celkem</i>	74	100

Graf k tabulce č. 28

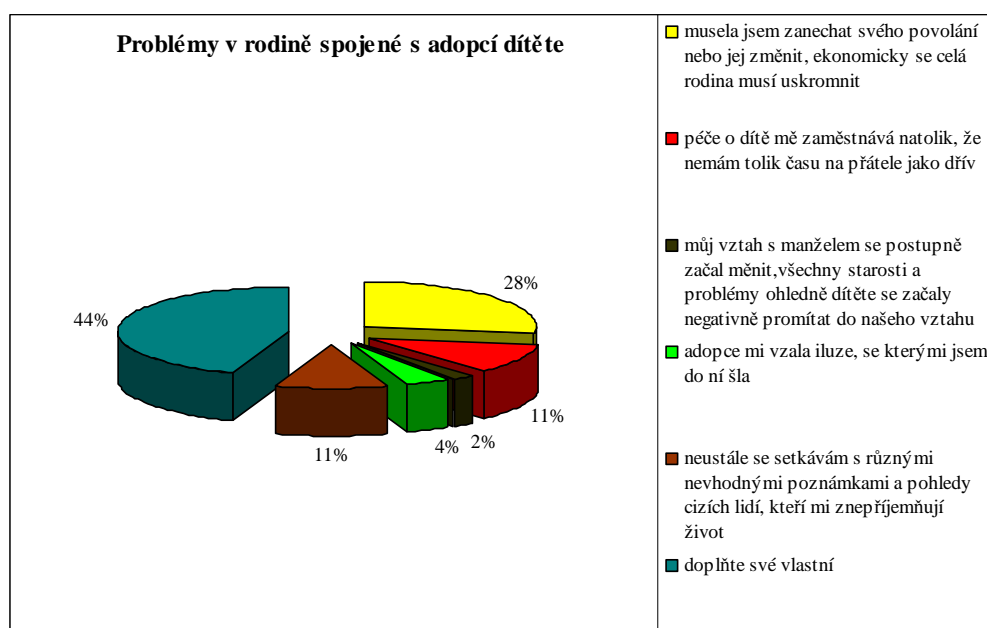
Otázka měla možnost více odpovědí. Z celkového počtu odpovědí 31% matek uvedlo, že jim adopce přinesla jednoznačně nový a smysluplný život, s převážně radostnou náplní. Naproti tomu jen 3% matek uvedla ruch a shon, zběsilost rodinného tempa, pocit nezvládání.. Na možnost, co jiného matkám adopce přinesla, odpovědělo 19%. Nejzajímavější z odpovědí byly: „Adopce mi přinesla pocit štěstí, je to dar mít dítě a je jedno jak se k nám

dostalo.“ „Mám nyní větší strach sama o sebe. Cítím zodpovědnost, kterou vůči svému dítěti mám.“ „Jsem ráda, že jsme se s manželem mohli stát vzory pro naše dítě.“ „Splnil se mi sen mít dceru.“ „ Jsem přesvědčena, že vlastní dítě by nemohlo být lepší. Není důležitá krev, ale láska, kterou jsme ochotni dát i přijímat.“

Otázka č. 29 – Na druhé straně přijetí nového člena do rodiny, kde jsou zaběhlá určitá pravidla může přinést i určité problémy. Potkaly některé z následujících i Vás?

Tabulka č. 29 Problémy v rodině spojené s adopcí

	Počet odpovědí	Počet v %
<i>musela jsem zanechat svého povolání nebo jej změnit, ekonomicky se celá rodina musí uskromnit</i>	13	28
<i>péče o dítě mě zaměstnává natolik, že nemám tolik času na přátele jako dřív</i>	5	11
<i>můj vztah s manželem se postupně začal měnit, všechny starosti a problémy ohledně dítěte se začaly negativně promítat do našeho vztahu</i>	1	2
<i>adopce mi vzala iluze, se kterými jsem do ní šla</i>	2	4
<i>neustále se setkávám s různými nevhodnými poznámkami a pohledy cizích lidí, kteří mi znepříjemňují život</i>	5	11
<i>doplňte své vlastní</i>	21	45
celkem	47	100

Graf k tabulce č. 29

Otázka měla možnost více odpovědí. Z celkového počtu odpovědí 28% matek uvedlo, že musely zanechat svého povolání nebo jej změnit. Překvapilo mě, že 2 ženy odpověděly, že jim adopce vzala iluze, se kterými do ní šly. Svě vlastní pocity popsalo 44% adoptivních matek. Žádné problémy adopce nepřinesla 13 matkám. Jedna žena uvedla, že je lepší mít

nějaké problémy než žádné. Jiné ženy uvedly: „Nevhodné poznámky znepríjemňují život mým dětem a to mě velmi bolí.“ Poznámky typu „Vy jste tak hodní, že jste si je vzali. Adopci neberu jako charitu a své děti neberu jako chudáky.“ „Mezi synem a manželem byla určitá rivalita o mou přízeň ze strany syna. Syn reagoval na jeho příkazy tím, že se obracel na mě a žaloval na manžela. Manžel to zpočátku příliš nezvládal - bylo mu to líto - dotýkalo se ho to.“ Poslední matka uvedla, že jí vadí, že společnost má na adopci prakticky jen dvě „škatulky“ : „lidé, kteří adoptovali dítě jsou chudáci, kteří nemohou mít dítě biologické nebo to jsou obětaví dobráci, kteří se ujali opuštěného dítěte. Je těžké pro ně pochopit, že někteří lidé mohou mít biologické dítě a přesto chtějí dítě adoptované.“

10 ZHODNOCENÍ HYPOTÉZ

Hypotéza č. 1

- *Domnívám se, že více než 70% adoptivních matek nemá předchozí zkušenost s mateřstvím.*

Předpokládaná hypotéza se potvrdila.

K hypotéze se vztahují otázky z dotazníkového šetření č. 5 a 7. Matky mají v 73% adoptované všechny své děti a 74% matek nemá dítě biologické.

Hypotéza č. 2

- *Předpokládám, že méně než 50% matek někdy v průběhu adopce zapochybovalo o svém rozhodnutí stát se adoptivní matkou.*

Na počátku adopce občas pochybovalo o svém rozhodnutí 38% adoptivních matek, ale jsou rády, že si dítě osvojily.

Pro ověření předpokladu byl proveden test dobré shody.

- Nulová hypotéza: Předpokládám, že méně než 50% matek někdy v průběhu adopce nezapochybovalo o svém rozhodnutí stát se adoptivní matkou.
- Alternativní hypotéza: Předpokládám, že méně než 50% matek někdy v průběhu adopce zapochybovalo o svém rozhodnutí stát se adoptivní matkou.

Hladina významnosti: 0,01

Tabulka č. 30 Kontingenční tabulka

Pochybnosti o adopci	P - Pozorovaná četnost	O - Očekávaná četnost	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
<i>ano, pochybnosti se na počátku občas objevily, ale teď jsem ráda, že jsme si naše dítě osvojili</i>	15	10	5	25	2,5
<i>ano, tyto myšlenky mě provázejí neustále</i>	0	10	-10	100	10
<i>ne, pochybnosti jsem neměla a nemám</i>	18	10	8	64	6,4
<i>nikdy jsem se otázkou svého rozhodnutí nezabývala</i>	7	10	-3	9	0,9
Suma Σ	Σ 40	Σ 40			19,8

Stupeň volnosti: 4

Hodnota dle tabulky rozdělení chí-kvadrát pro 4 stupeň volnosti: $\chi^2_{0,01}(4) = 13,28$.

$$\chi^2 > \chi^2_{0,01}(4)$$

Protože platí $\chi^2 = 19,8 > \chi^2_{0,01}(4) = 13,28$, na zvolené hladině významnosti přijímám alternativní hypotézu a zamítám nulovou.

Na hypotézu se vztahuje otázka č. 18

Hypotéza č. 3

- *Předpokládám, že z celkového počtu matek, které v průběhu adopce pochybovaly o svém rozhodnutí adoptovat si dítě, mělo více než 50% obavy z toho, že nezvládnou roli matky.*

Předpokládaná hypotéza se potvrdila.

Daná hypotéza souvisí s otázkou č.19. 53% adoptivních matek uvedlo,že pochybnosti v nich vyvolal vlastní pocit nejistoty a obava ze zvládnutí výchovy (zvládnutí roli matky).

Hypotéza č. 4

- *Předpokládám, že více než 70% matek volí adopci dítěte z důvodu sterility.*

Předpokládaná hypotéza se nepotvrdila.

Odpověď na danou hypotézu dává z dotazníkového šetření otázka č. 8. Neplodnost uvádí 52% adoptivních matek.

Hypotéza č. 5

- *Domnívám se, že i dnes u více než 60% neplodných párů je problém sterility na straně ženy.*

Předpokládaná hypotéza se potvrdila.

Pro ověření hypotézy byla použita otázka z výzkumného šetření také č. 8. Z celkového počtu neplodných párů byl v 62% problém sterility na straně ženy.

Hypotéza č. 6

- ***Předpokládám, že i když více než 60% adoptivních dětí si zvyklo na novou rodinnou situaci za několik dnů, přesto se u některých dětí objevily problémy v chování a prožívání.***

Předpokládaná hypotéza se potvrdila.

Na danou hypotézu dávají odpověď otázky z dotazníku č. 24 a 25. Z celkového počtu dětí si 65% zvyklo na novou rodinnou situaci do 30 dnů. Problémy v chování se projeví u 40% dětí. Z nich bylo 27% vystrašených, plačtivých a úzkostných. Sklony k sebepoškozování mělo 7% dětí, jedno dítě bylo vzdorovité a jedno agresivní.

Hypotéza č. 7

- ***Předpokládám, že více než polovina (50%) dětí neví pravdu o svém původu.***

Předpokládaná hypotéza se nepotvrdila.

K hypotéze se vztahuje otázka z dotazníkového šetření č. 14. O své adopci ví 83% dětí, z toho většina od útlého věku. Naproti tomu jen 17% dětí neví, že jsou adoptované.

Hypotéza č. 8

- ***Domnívám se, že většina rodičů (80%) uvádí jako důvod neinformovanosti dítěte o jeho původu jeho nízký věk.***

Předpokládaná hypotéza se potvrdila.

Hypotéza se potvrdila na základě otázky č. 17. Všechny adoptivní matky (7), které neřekly svému dítěti pravdu o jeho původu odpověděly, že hlavním důvodem je nízký věk dítěte.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala otázkou adopce a prožíváním mateřství adoptivních matek. Tato problematika je dle mého názoru velmi zajímavá. Chtěla jsem se o ní dovědět více informací, umožnila mi to nejen odborná literatura, ale také příspěvky, názory a cenné informace adoptivních matek. Může se stát, že někdo z mého okolí, z rodiny nebo také já sama mohu mít problémy s otěhotněním a budu přemýšlet o možnosti adopce. Tyto získané informace, se mi budou jistě hodit. Pro ženy, které nemohou mít vlastní dítě, je adoptivní mateřství darem. Díky matkám, jenž se svého dítěte vzdaly, za což je někteří lidé nechápou a odsuzují, se i ony mohou stát matkami.

Cílem teoretické práce bylo podat informace o adopci, o ženách, které dávají své dítě k osvojení a naproti tomu o ženách, které si tyto děti adoptují. Dále jsem popsala adoptivní mateřství a rodičovství. Také jsem podala informace o osvojeném dítěti a jeho začátcích v adoptivní rodině. V praktické části práce jsem si zvolila několik cílů, které se týkaly adoptivní matky a osvojeného dítěte. Po zpracování výzkumné práce jsem došla k zajímavým výsledkům. Z výsledků výzkumu jsem zjistila, že hlavním a nejčastějším důvodem pro adopci je neschopnost vlastní reprodukce. I přes zvyšující se problémy sterility u muže, je stále častější problém sterility u žen. Většina matek neměla před adoptí zkušenosť s mateřstvím. Po adoptii dítěte pro ně bylo vše nové. Musely se naučit nově vzniklou situaci zvládat a z případných chyb ve výchově si braly ponaučení do budoucna. Velkou podporou pro ně byl manžel. I když si některé matky osvojily romské dítě, většina volila dítě české národnosti. Nad otázkou pravdy, zda říci dítěti pravdu o jeho minulosti, téměř všechny matky uvedly, že svému dítěti pravdu o minulosti říkají od útlého dětství. Ať už formou pohádky nebo vyprávěním, jak si jej vybrali v domově nebo v kojeneckém ústavu, protože bylo nejmilejší a nejkrásnější dítě ze všech dětí. Většina matek uvedla, že biologické rodiče dítěte znají, ale jen podle jména, nebo vědí kde bydlí, ale nikdy se s nimi nesetkaly. Překvapilo mě, že dvě adoptivní matky se s biologickými rodiči znají osobně a tři matky by se s nimi chtěly setkat a rády by je poznaly. Okolí reagovalo a posuzovalo adopci vesměs pozitivně. Všichni jim to přáli, podporovali je a radost sdíleli s nimi. Objevily se však také, i když v malé míře, negativní reakce, většinou od starších lidí, kteří adoptivní rodiče i celý proces adopce nedokázali pochopit. O adopci pochybovala méně než polovina adoptivních matek, protože měly strach, že nezvládnou roli matky. Ale po tom, co si dítě vezly domů, se cítily velmi šťastně, měly pocit naplněné touhy. Některé měly smíšené pocity a obavy

z nové situace. Adoptované děti byly po příchodu do nové rodiny většinou veselé, usměvavé, vše chtěly vidět a prozkoumat. Poznávaly nové prostředí. Některé děti se v rodině adaptovaly hůře. Byly úzkostné, neklidné až hyperaktivní. Velmi se upínaly na matku a všech ostatních se bály. Jakmile si děti zvykly na novou rodinu a zjistily, že je rodiče neopustí, tak problémy ustaly. Avšak u některých dětí zůstaly určité problémy. Mezi ně patřily zdravotní problémy, poruchy osobnosti i tendence k sebepoškozování. Některé děti měly pořád strach, že je adoptivní matka opustí a ony zůstanou opět samy. Adopce ženám přinesla smysluplnost života, pocit štěstí, radosti. Splnil se jim sen, stát se matkou, i když některým matkám adopce přinesla nepříjemné pocity z nevhodných poznámek okolí. Dvě adoptivní matky uvedly, že jim adopce vza-
la iluze, se kterými do ní šla.

Práce by mohla pomoci k získání informací bezdětným párům nebo svobodným ženám, kteří uvažují o adopci. Dále by mohla být využita jako studijní materiál pro ty, kteří se daným tématem zabývají. Bylo by zajímavé vypracovat dotazníkové šetření, které by se zabývalo osvojenými dětmi, aby byla tato problematika známá také očima dětí. V poslední řadě bych navrhovala větší informovanost společnosti o adopci. Mnoho lidí málo zná tuto problematiku a neví, že nevhodnými poznámkami a vyptáváním se mohou nejen adoptivním matkám, ale také dětem ubližovat. Vždyť náhradní rodičovství je stejně tak pravým a dokonalým, jako rodičovství biologické.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ARCHEROVÁ, Caroline. Dítě v náhradní rodině. Praha: Portál, 2001. 120 s. ISBN 80-7178-578-4.
- [2] FREUNDL, Gunter; GNOTH, Christian; FRANK-HERRMANN, Petra. Chceme mít nové miminko. Nové cesty k vytouženému dítěti. Praha: Jan Vašut, 2008. 180 s. ISBN 978-80-7236-603-3
- [3] GABRIEL, Zbyněk; NOVÁK, Tomáš. Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči. Praha: Grada, 2008. 144 s. ISBN 978-80-247-1788-3.
- [4] KONEČNÁ, Hana. Na cestě za dítětem. Praha: Academia, 2003. 318 s. ISBN 80-200-1055-6.
- [5] MATĚJČEK, Zdeněk. Co děti nejvíce potřebují. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2007. 108 s. ISBN 80-7178-058-8.
- [6] MATĚJČEK, Zdeněk. Dítě a rodina v psychologickém poradenství. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992. 223 s. ISBN 80-04-25236-2.
- [7] MATĚJČEK, Zdeněk. Náhradní rodinná péče. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8.
- [8] MATĚJČEK, Zdeněk; a kol. Osvojení a pěstounská péče. Praha: Portál, 2002. 156 s. ISBN 80-7178-637-3.
- [9] MATĚJČEK, Zdeněk; DYTRYCH, Zdeněk. Nevlastní rodiče a nevlastní děti. Praha: Grada, 1999. 144 s. ISBN 80-7169-897-0.
- [10] PLECITÝ, Vladimír; SALAČ, Josef. Základy rodinného práva. Praha: Eurounion, 2001. 364 s. ISBN 80-7317-002-7
- [11] PLESHETTE, Ann Murphy. Sedm etap mateřství. Ostrava: Domino, 2005. 295 s. ISBN 80-7303-269-4
- [12] SCHOOLEROVÁ, Jayne E. Adopce, vztah založený na slibu. Praha: Návrat domů, 2002. 219 s. ISBN 80-7255-066-7.

- [13] ŠKOVIERA, Albín. Dilemata náhradní výchovy. Praha: Portál, 2007. 144 s. ISBN 978-80-7367-318-5.
- [14] Adopce.com [online]. [cit. 2008-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.adopce.com/beta/adopce/>>.
- [15] Fond ohrožených dětí [online]. [cit. 2008-11-15]. Dostupný na WWW: <<http://www.fod.cz/>>.
- [16] Rodina.cz [online]. [cit. 2009-03-01]. Dostupný na WWW: <<http://www.rodina.cz/>>
- [17] ŠULOVÁ, Lenka. Náhradní rodinná péče v ČR a její úskalí [online]. [cit. 2009-05-20]. Dostupný na WWW: <<http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cislocclanku=2006101202>>
- [18] Zákon o sociálně-právní ochraně dětí [online]. [cit. 2009-04-02]. Dostupný na WWW: <<http://zakony-online.cz/?s149&q149=all>>
- [19] Zákon o rodině [online]. [cit. 2009-04-02]. Dostupný na WWW: <<http://zakony-online.cz/?s15&q15=all>>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ADHD Porucha pozornosti s hyperaktivitou.

EU Evropská unie.

Např. Například.

Tzn. To znamená.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka a graf k otázce č. 1 Věk respondentek	35
Tabulka a graf k otázce č. 2 Rodinný stav	36
Tabulka a graf k otázce č. 3 Náboženské vyznání	37
Tabulka a graf k otázce č. 4 Počet dětí v rodině	38
Tabulka a graf k otázce č. 5 Počet adoptovaných dětí v rodině	39
Tabulka a graf k otázce č. 6 Věk všech adoptovaných dětí v rodině	40
Tabulka a graf k otázce č. 7 Existence biologického dítěte	41
Tabulka a graf k otázce č. 8 Důvod vedoucí k adopci	42
Tabulka a graf k otázce č. 8 a) Neplodnost	43
Tabulka a graf k otázce č. 9 První myšlenka pro adopci	44
Tabulka a graf k otázce č. 10 Věk dítěte v průběhu adopce	45
Tabulka a graf k otázce č. 11 Národnost (etnikum) dítěte	46
Tabulka a graf k otázce č. 12 Snaha rodičů o biologické dítě	47
Tabulka a graf k otázce č. 13 Úspěšnost těhotenství po adopci	48
Tabulka a graf k otázce č. 14 Znalost dítěte o svém původu	49
Tabulka a graf k otázce č. 15 Způsob, jakým se dítě dovědělo, že je adoptované	50
Tabulka k otázce č. 16 Pravda o původu dítěte	51
Tabulka k otázce č. 17 Důvod, proč dítě neví pravdu o svém původu	51
Tabulka a graf k otázce č. 18 Pochybnosti o adopci	52
Tabulka a graf k otázce č. 19 Důvody vedoucí k pochybnostem o adopci	53
Tabulka a graf k otázce č. 20 Znalost biologických rodičů	54
Tabulka a graf k otázce č. 21 Pocity adoptivní matky	55
Tabulka a graf k otázce č. 22 Reakce okolí	56
Tabulka a graf k otázce č. 23 Chování adoptovaného dítěte po příchodu domů	57
Tabulka a graf k otázce č. 24 Adaptace dítěte	58
Tabulka a graf k otázce č. 25 Chování dítěte po příchodu do rodiny	59
Tabulka a graf k otázce č. 26 Současný věk adoptovaného dítěte	61
Tabulka a graf k otázce č. 27 Současné problémy adoptovaného dítěte	62
Tabulka a graf k otázce č. 28 Adopce matce i celé rodině přinesla	63
Tabulka a graf k otázce č. 29 Problémy v rodině spojené s adopcí	65
Tabulka a graf k otázce č. 29 Kontingenční tabulka	67

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Zákon č. 94/1963 sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- P II Zákon č. 359/1999 sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- P III Vybrané statistické údaje počtu žadatelů o osvojení v letech 1990 - 2006
- P IV Statistické údaje o Počtu žadatelů o osvojení ve Zlínském kraji v letech
2006 – 2008
- P V Dotazník pro žadatele o osvojení dítěte
- P VI Dotazník

PŘÍLOHA P I: ZÁKON Č. 94/1963 SB., O RODINĚ, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ

(vybrané paragrafy)

Osvojení

§ 63

(1) Osvojením vzniká mezi osvojitelem a osvojencem takový poměr, jaký je mezi rodiči a dětmi, a mezi osvojencem a příbuznými osvojitele poměr příbuzenský. Osvojitelé mají rodičovskou zodpovědnost při výchově dětí (§ 31 až 37b).

(2) O osvojení rozhoduje soud na návrh osvojitele. K návrhu na osvojení dítěte do ciziny je osvojitel povinen připojit pravomocné rozhodnutí o souhlasu s osvojením vydaném Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí (§ 67 odst. 3).7b)

§ 64

(1) Osvojiteli se mohou stát pouze fyzické osoby, které zaručují způsobem svého života, že osvojení bude ku prospěchu dítěte i společnosti.

(2) Osvojitelem nemůže být ten, kdo nemá způsobilost k právním úkonům.

§ 65

(1) Mezi osvojitelem a osvojencem musí být přiměřený věkový rozdíl.

(2) Osvojit lze jen nezletilého a to jen je-li mu osvojení ku prospěchu.

§ 66

(1) Jako společné dítě mohou někoho osvojit jen manželé.

(2) Je-li osvojitel manželem, může osvojit jen se souhlasem druhého manžela; tohoto souhlasu není třeba, jestliže druhý manžel pozbyl způsobilosti k právním úkonům nebo je-li opatření tohoto souhlasu spojeno s překážkou těžko překonatelnou.

§ 67

(1) K osvojení je třeba souhlasu zákonného zástupce osvojovaného dítěte. Je-li toto dítě schopno posoudit dosah osvojení, je třeba také jeho souhlasu, ledaže by tím byl zmařen účel osvojení.

(2) K osvojení je třeba souhlasu rodiče, i když je nezletilý.

(3) K osvojení dítěte do ciziny je třeba souhlas Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí.

§ 68

(1) Pokud jsou zákonnými zástupci osvojovaného dítěte jeho rodiče, není třeba jejich souhlasu, jestliže

a) po dobu nejméně šesti měsíců soustavně neprojevovali opravdový zájem o dítě, zejména tím, že dítě pravidelně nenavštěvovali, neplnili pravidelně a dobrovolně vyživovací povinnost k dítěti a neprojevují snahu upravit si v mezích svých možností své rodinné a sociální poměry tak, aby se mohli osobně ujmout péče o dítě, nebo

b) po dobu nejméně dvou měsíců po narození dítěte neprojevili o dítě žádný zájem, ačkoliv jim v projevení zájmu nebránila závažná překážka.

(2) Ustanovení odstavce 1 platí obdobně i v případě, že rodič je nezletilý.

(3) O splnění podmínek uvedených v odstavci 1 rozhoduje ke dni podání návrhu orgánem sociálně-právní ochrany dětí jako opatrovníkem dítěte, popřípadě rodičem dítěte soud.

§ 68a

Souhlasu rodičů, kteří jsou zákonnými zástupci osvojovaného dítěte, není dále třeba, jestliže rodiče dají souhlas k osvojení předem bez vztahu k určitým osvojitelům. Souhlas předem musí být dán osobně přítomným rodičem písemně před soudem nebo před příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Souhlas může být dán rodičem nejdříve šest týdnů po narození dítěte. Odvolat souhlas lze toliko do doby, než je dítě umístěno na základě rozhodnutí do péče budoucích osvojitelů.

§ 68b

V případech uvedených v § 68 odst. 1 a § 68a je třeba k osvojení souhlasu opatrovníka, který byl osvojovanému dítěti ustanoven v řízení o osvojení.

§ 69

(1) Před rozhodnutím soudu o osvojení musí být dítě nejméně po dobu tří měsíců v péči budoucího osvojitele, a to na jeho náklad.

(2) O svěření dítěte, které je v ústavu nebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc z rozhodnutí soudu nebo z vůle rodičů, do péče budoucích osvojitelů rozhodne orgán sociálně-právní ochrany dětí; ustanovení § 67 až 68b platí obdobně.

(3) Rozhodne-li se pěstoun osvojit dítě svěřené mu do pěstounské péče, nevyžaduje se, aby před rozhodnutím soudu o osvojení bylo dítě nejméně po dobu tří měsíců v péči pěstouna na jeho náklad, pokud pěstounská péče trvala alespoň po tuto dobu.

(4) Ustanovení odstavce 3 platí obdobně v případech, kdy se rozhodne osvojit dítě svěřené mu do výchovy jiná fyzická osoba než rodič podle § 45, a v případech, kdy se rozhodne osvojit dítě poručník, který o ně osobně pečuje.

§ 69a

Před rozhodnutím poučí soud osvojitele o účelu, obsahu i důsledcích osvojení.

§ 70

Soud je povinen zjistit na základě lékařského vyšetření a dalších potřebných vyšetření zdravotní stav osvojitelů, jejich osobnostní dispozice a motivaci k osvojení a posoudit, zda se nepřičí účelům osvojení a s výsledky svého šetření seznámit osvojitele i zákonného zástupce osvojence. Je povinen zjistit zdravotní stav osvojence a s výsledky svého zjištění seznámit osvojitele i zákonného zástupce osvojence. Soud je povinen vyžádat si vyjádření orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

§ 70a

Dítě nemůže být osvojeno, dokud rozhodnutí soudu v řízení o určení otcovství zahájeném na návrh muže, který o sobě tvrdí, že je otcem osvojovaného dítěte, nenabude právní moci.

§ 71

Osvojenec bude mít příjmení osvojitele. Společný osvojenec manželů bude mít příjmení určené pro ostatní jejich děti; to platí i v případě, že osvojitelem je manžel matky osvojence.

§ 72

(1) Osvojením zanikají práva a povinnosti mezi osvojencem a původní rodinou. Zanikají také práva a povinnosti opatrovníka, popřípadě poručníka, který byl ustanoven, aby za rodiče tato práva a povinnosti vykonával.

(2) Je-li osvojitel manželem jednoho z rodičů osvojence, nedotýká se osvojení vztahů mezi osvojencem a tímto rodičem i jeho příbuznými.

§ 73

(1) Osvojení, vyjma osvojení nezrušitelného, může soud zrušit jen z důležitých důvodů na návrh osvojence nebo osvojitele.

(2) Zrušením osvojení vznikají znovu vzájemná práva a povinnosti mezi osvojencem a původní rodinou. Osvojenec bude mít opět své dřívější příjmení.

Osvojení nezrušitelné

§ 74

(1) Osvojení může být provedeno také tak, že soud na návrh osvojitele rozhodne, aby osvojitel byl zapsán v matrice místo rodiče osvojence.

(2) Takto mohou osvojit dítě pouze manželé, nebo jeden z manželů, který žije s některým z rodičů dítěte v manželství. Výjimečně může takto osvojit i osamělá osoba, jestliže jsou jinak předpoklady, že toto osvojení bude plnit svoje společenské poslání. V takovém případě soud též rozhodne, aby byl z matriky vypuštěn zápis o druhém rodiči dítěte a nebo pozůstalý manžel po rodiči nebo osvojiteli dítěte.

(3) Toto osvojení nelze zrušit.

§ 75

Osvojit lze jen nezletilého staršího jednoho roku.

§ 76

Osvojenec může být opětovně osvojen jen v případě, že je osvojován manželem osvojitele nebo osvojitel zemřel a nebo dřívější osvojení bylo zrušeno.

§ 77

Rozhodnutí o tom, že osvojitel bude zapsán v matrice místo rodiče osvojence, může soud určit také dodatečně, pokud osvojenec nedosáhl zletilosti, a to i v případech osvojení provedeného podle dřívějších předpisů. Nebyl-li v řízení o osvojení osvojenec slyšen, není k tomuto rozhodnutí zapotřebí jeho souhlasu.

PŘÍLOHA P II: ZÁKON Č. 359/1999 SB., O SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANĚ DĚTÍ, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ

(vybrané paragrafy)

§1

Sociálně-právní ochrana dětí

(1) Sociálně-právní ochranou dětí (dále jen "sociálně-právní ochrana") se rozumí zejména

- a) ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
- b) ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,
- c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.

(2) Nedotčeny zůstávají zvláštní právní předpisy, které upravují též ochranu práv a oprávněných zájmů dítěte.

Zprostředkování osvojení a pěstounské péče

§20

(1) Zprostředkování osvojení a pěstounské péče spočívá ve vyhledávání dětí uvedených v §2 odst. 2 vhodných k osvojení nebo ke svěřením do pěstounské péče a nalezení vhodných osvojitelů nebo pěstounů pro tyto děti. Osvojení nebo pěstounská péče v České republice a osvojení dětí z ciziny do České republiky se zprostředkuje jen na žádost fyzické osoby, která má zájem osvojit dítě nebo přijmout dítě do pěstounské péče; žádost občana České republiky, který má na jejím území trvalý pobyt, a cizince, který má na území České republiky povolen trvalý pobyt nebo který je podle zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt cizinců na území České republiky, 1a) hlášen k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 365 dnů, (dále jen "žadatel") se podává u obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

(2) Zprostředkování

- a) osvojení a svěřením dítěte do pěstounské péče v České republice zajišťují krajské úřady a ministerstvo,
- b) osvojení dětí z České republiky do ciziny nebo dětí z ciziny do České republiky zajišťuje Úřad.

(3) Zprostředkování

- a) osvojení se neprovádí v případě,

1. že rodiče dali souhlas k osvojení dítěte předem ve vztahu k určitým osvojitelům, nebo
2. podal-li návrh na osvojení manžel rodiče dítěte nebo pozůstalý manžel po rodiči nebo osvojiteli dítěte;

b) pěstounské péče se neprovádí, podala-li návrh na svěřeni dítěte do pěstounské péče fyzická osoba dítěti příbuzná nebo fyzická osoba blízká dítěti nebo jeho rodině.

§21

Postup obecního úřadu obce s rozšířenou působností při zprostředkování osvojení a pěstounské péče

(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností vyhledává děti uvedené v §20 odst. 1 a fyzické osoby vhodné stát se osvojiteli nebo pěstouny; vhodné děti a osoby může vyhledávat a doporučit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností také obec.

(2) Obecní úřad obce s rozšířenou působností vede spisovou dokumentaci o dítěti uvedeném v §20 odst. 1; spisová dokumentace obsahuje

a) osobní údaje,

b) doklad o státním občanství,²¹⁾ o povolení k trvalému pobytu na území České republiky nebo o hlášení k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 90 dnů podle zvláštního právního předpisu^{1a)} upravujícího pobyt cizinců na území České republiky nebo doklad o oprávnění trvale pobývat na území České republiky podle zvláštního právního předpisu²⁾ anebo doklad o podání žádosti na zahájení řízení o udělení azylu,

c) údaje o sociálních poměrech dítěte, jeho rodičů, sourozenců, popřípadě prarodičů,

d) doklad, že dítě splňuje podmínky pro osvojení podle zvláštního právního předpisu,²²⁾

e) rozhodnutí příslušných orgánů o výchově dítěte, bylo-li vydáno,

f) zprávu o zdravotním stavu a vývoji dítěte.

(3) Obecní úřad obce s rozšířenou působností vede spisovou dokumentaci o žadateli; spisová dokumentace obsahuje

a) žádost, v níž jsou obsaženy žadatelovy osobní údaje;

b) doklad o státním občanství nebo o povolení k trvalému pobytu na území České republiky nebo o hlášení k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 365 dnů podle zvláštního právního předpisu^{1a)} upravujícího pobyt cizinců na území České republiky;

c) opis z evidence Rejstříku trestů²³⁾ vyžádaný obecním úřadem obce s rozšířenou působností;

d) zprávu o zdravotním stavu předloženou žadatelem;

e) údaje o ekonomických a sociálních poměrech;

f) písemné vyjádření žadatele, zda

1. souhlasí s tím, aby po uplynutí lhůty uvedené v §23 odst. 3 byl zařazen také do evidence Úřadu pro zprostředkování osvojení dětí z ciziny,

2. žádá výlučně o osvojení dítěte z ciziny;

g) písemný souhlas s tím, že orgán sociálně-právní ochrany zprostředkující osvojení nebo pěstounskou péči je oprávněn

1. zjišťovat další údaje potřebné pro zprostředkování, zejména o tom, zda způsobem života bude žadatel zajišťovat pro dítě vhodné výchovné prostředí,

2. kdykoliv zjistit, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností uvedených ve spisové dokumentaci;

h) písemný souhlas s účastí na přípravě fyzických osob k přijetí dítěte do rodiny;

i) stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností k žádosti o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče.

(4) Obecní úřad obce s rozšířenou působností postupuje kopii spisové dokumentace o dítěti uvedeném v §20 odst. 1 a spisové dokumentace o žadateli neprodleně krajskému úřadu.

(5) Podává-li žádost o zprostředkování pěstounské péče fyzická osoba, která vykonává pěstounskou péči v zařízení pro výkon pěstounské péče (§44), přikládá k žádosti stanovisko zřizovatele tohoto zařízení, s výjimkou případů, kdy je zřizovatelem obec, v níž působí obecní úřad obce s rozšířenou působností, kde se žádost podává.

§22

Vedení evidence pro zprostředkování osvojení a pěstounské péče krajským úřadem

(1) Krajský úřad vede pro účely zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče evidenci dětí uvedených v §20 odst. 1 (dále jen "evidence dětí") a evidenci žadatelů vhodných stát se osvojiteli nebo pěstouny (dále jen "evidence žadatelů").

(2) Evidence dětí obsahuje

a) kopii spisové dokumentace podle §21 odst. 2;

b) odborné posouzení podle §27, je-li ho třeba s ohledem na

1. věk dítěte,

2. stanovisko odborného lékaře, nebo

3. jiné vážné skutečnosti;

c) vyjádření dítěte zajištěné krajským úřadem (§8 odst. 2);

d) další doklady potřebné pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče.

(3) Evidence žadatelů obsahuje

a) kopii spisové dokumentace podle §21 odst. 3,

b) odborné posouzení podle § 27,

c) další doklady potřebné pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče.

(4) Pokud žadatel chce osvojit výlučně dítě z ciziny [§21 odst. 3 písm. f) bod 2], krajský úřad provede odborné posouzení podle § 27 a neprodleně zašle kopii údajů obsažených v evidenci žadatelů Úřadu k zařazení do evidence pro zprostředkování osvojení z ciziny.

(5) Krajský úřad zařazuje žadatele do evidence žadatelů neprodleně po odborném posouzení podle §27. V rozhodnutí krajský úřad stanoví

a) žadateli povinnost hlásit krajskému úřadu všechny změny rozhodné pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče do 15 dnů ode dne jejich vzniku,

b) zda má žadatel povinnost zúčastnit se na vyzvání obecního úřadu obce s rozšířenou působností přípravy k přijetí dítěte do rodiny; příprava k přijetí dítěte do rodiny probíhá nejdříve ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o zařazení žadatele do evidence žadatelů a končí nejpozději dnem, kdy žadatel převzal do své péče dítě na základě zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče podle §24 nebo 24a.

(6) Krajský úřad oznámí, zda byl žadatel zařazen do evidence žadatelů,

a) obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností; tomu současně oznámí, zda byla žadateli uložena povinnost zúčastnit se na vyzvání přípravy k přijetí dítěte do rodiny,

b) zřizovateli zařízení pro výkon pěstounské péče, jde-li o žadatele uvedeného v §21 odst. 5 s výjimkou případu, kdy zřizovatelem je obec, v níž působí obecní úřad obce s rozšířenou působností, kde tento žadatel žádal o zprostředkování pěstounské péče, a to do 15 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů.

(7) Jestliže krajský úřad nezprostředkuje osvojení nebo pěstounskou péči

a) do 3 kalendářních měsíců od zařazení dítěte do evidence dětí, nebo

b) do 12 kalendářních měsíců ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o zařazení žadatele do evidence žadatelů, zašle kopii údajů z těchto evidencí do 15 dnů od skončení uvedené lhůty ministerstvu pro zařazení do evidence pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče ministerstvem.

(8) Krajský úřad zašle oznámení

a) obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností o zaslání kopie údajů

1. z evidence dětí a evidence žadatelů ministerstvu podle odstavce 7,
 2. obsažených v evidenci žadatelů Úřadu podle odstavce 4,
- b) žadateli o zaslání kopie údajů z evidence žadatelů ministerstvu,
a to do 15 dnů ode dne odeslání těchto kopií.

(9) Krajský úřad může zjistit kdykoliv v době, kdy je dítě vedeno v evidenci dětí nebo žadatel zařazen do evidence žadatelů, zda nedošlo ke změně skutečností rozhodných pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče, zejména je oprávněno provést nové odborné posouzení dítěte nebo žadatele podle §27.

§23

Vedení evidence pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče ministerstvem

- (1) Ministerstvo vede pro účely zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče evidenci dětí a evidenci žadatelů. Ministerstvo zařazuje dítě do evidence dětí a žadatele do evidence žadatelů na základě údajů zaslanych ministerstvu krajským úřadem podle §22 odst. 7, a to do 3 dnů ode dne, kdy obdrželo údaje od krajského úřadu.
- (2) Evidence dětí a evidence žadatelů vedené ministerstvem obsahují údaje uvedené v §22 odst. 2 a 3.
- (3) Jestliže ministerstvo nezprostředkuje osvojení nebo pěstounskou péči
 - a) do 3 kalendářních měsíců od zařazení dítěte do evidence dětí vedené ministerstvem, nebo
 - b) do 6 kalendářních měsíců od zařazení žadatele do evidence žadatelů vedené ministerstvem, postoupí kopii údajů z těchto evidencí Úřadu pro zařazení do evidence pro zprostředkování osvojení ve vztahu k cizině. Údaje o žadateli zašle ministerstvo Úřadu, jen pokud žadatel vyjádřil souhlas podle §21 odst. 3 písm. f) bodu 1. O postoupení kopií z uvedených evidencí Úřadu informuje ministerstvo krajský úřad, a to do 3 dnů ode dne jejich postoupení.
- (4) Ministerstvo vede evidenci dětí a evidenci žadatelů i poté, kdy postoupilo kopii údajů z těchto evidencí podle odstavce 3 Úřadu.

§24

**Zprostředkování osvojení nebo
pěstounské péče krajským úřadem**

(1) Pro účely zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče vyhledává krajský úřad pro děti vedené v evidenci tohoto krajského úřadu žadatele z evidence žadatelů vedené tímto krajským úřadem a z evidence žadatelů vedené ministerstvem.

(2) Zjistí-li krajský úřad, že v evidenci žadatelů, kterou vede, nebo v evidenci žadatelů, kterou vede ministerstvo, je zařazen žadatel vhodný stát se osvojitelem nebo pěstounem dítěte, které je v evidenci dětí vedené tímto krajským úřadem, oznámí písemně tuto skutečnost neprodleně

a) žadateli,

b) zřizovateli zařízení pro výkon pěstounské péče, jde-li o žadatele uvedeného v

§21 odst. 5,

c) ministerstvu, jde-li o žadatele vedeného v evidenci žadatelů ministerstva,

d) Úřadu, jde-li o žadatele, který je i v evidenci vedené Úřadem.

(3) Na základě písemného oznámení krajského úřadu podle odstavce 2 písm. a) má žadatel právo seznámit se s dítětem a ten, u něhož se dítě nachází, je povinen toto seznámení umožnit. Žadatel má možnost seznámit se s dítětem a podat žádost o svěřeni dítěte do péče budoucích osvojitelů nebo do péče budoucích pěstounů nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy mu bylo doručeno písemné oznámení krajského úřadu podle odstavce 2.

(4) Krajský úřad může dávat ministerstvu podněty ke zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče i v případech, kdy jde o děti, které jsou v evidenci dětí vedené ministerstvem. Ministerstvo je povinno se těmito podněty zabývat. Věty první a druhá platí obdobně, jde-li o dítě v evidenci dětí vedené Úřadem.

§24a

**Zprostředkování osvojení nebo
pěstounské péče ministerstvem**

(1) Pro účely zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče vyhledává ministerstvo pro děti vedené v evidenci ministerstva žadatele z evidence žadatelů vedené ministerstvem.

(2) Zjistí-li ministerstvo, že v evidenci žadatelů, kterou vede, je zařazen žadatel vhodný stát se osvojitelem nebo pěstounem dítěte, které je v evidenci dětí vedené tímto ministerstvem,

oznámí písemně tuto skutečnost

- a) žadateli,
- b) krajskému úřadu,
- c) zřizovateli zařízení pro výkon pěstounské péče, jde-li o žadatele uvedeného v §21 odst. 5,
- d) Úřadu, jde-li o žadatele, který je v evidenci vedené Úřadem.

(3) Ministerstvo vyznačí neprodleně v evidenci žadatelů, kterou vede, den, ve kterém bylo žadateli zasláno oznámení podle odstavce 2 písm. a) o tom, že je vhodným osvojitelem nebo pěstounem.

(4) Na základě oznámení ministerstva podle odstavce 2 písm. a) má žadatel právo seznámit se s dítětem a ten, u něhož se dítě nachází, je povinen toto seznámení umožnit. Ustanovení §24 odst. 3 věta druhá platí obdobně.

(5) Jestliže ministerstvo zprostředkovalo osvojení dítěte nebo svěřením dítěte do pěstounské péče, které je v evidenci vedené ministerstvem, a současně je toto dítě vedeno i v evidenci dětí pro zprostředkování osvojení do ciziny, je ministerstvo povinno oznámit tuto skutečnost neprodleně Úřadu.

(6) Pro odborné posuzování platí §22 odst. 9 obdobně.

§24b

Přerušování zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče krajským úřadem nebo ministerstvem

(1) Zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče se přerušuje, jestliže

- a) žadatel písemně o takové přerušování požádá, a to po dobu, kterou v žádosti označí, nebo
- b) žadateli bylo krajským úřadem podle §24 odst. 2 nebo ministerstvem podle §24a odst. 2 písemně oznámeno, že v evidenci dětí je dítě, pro něž je vhodným osvojitelem nebo pěstounem, a to po dobu ode dne odeslání uvedeného písemného oznámení do dne, do něhož trvá zprostředkování krajským úřadem podle §24 odst. 3 nebo ministerstvem podle §24a odst. 4, anebo do dne, kdy došlo k rozhodnutí o svěřením dítěte do péče podle písmena c), nebo
- c) na základě rozhodnutí obecního úřadu obce s rozšířenou působností bylo dítě svěřeno do péče budoucího osvojitele nebo do péče fyzické osoby, která má zájem stát se pěstounem, a to po dobu trvání této péče, nebo
- d) krajský úřad v době, kdy žadateli zprostředkovává osvojení nebo pěstounskou péči podle

§24, nebo ministerstvo v době, kdy žadateli zprostředkovává osvojení nebo pěstounskou péči podle §24a, zjistí podle §22 odst. 9 závažné skutečnosti, které jsou překážkou zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče na přechodnou dobu.

(2) Doba přerušení zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče se nezapočítává do lhůt uvedených v §22 odst. 7 a § 23 odst. 3. O přerušení zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče podle odstavce 1 písm. d) vydá krajský úřad, jestliže přerušil zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče, nebo ministerstvo, jestliže přerušilo zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče, rozhodnutí.

(3) Žadatel je povinen v žádosti uvedené v odstavci 1 písm. a) uvést důvod, pro který žádá přerušení zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče. Je-li žadatel zařazen do evidence žadatelů vedené krajským úřadem, zasílá žádost krajskému úřadu. Je-li žadatel zařazen do evidence žadatelů vedené ministerstvem, popřípadě je-li současně zařazen i do evidence pro zprostředkování osvojení dítěte z ciziny vedené Úřadem, je povinen zaslat žádost současně každému z orgánů, které tyto evidence vedou.

§24c

Vyřazení z evidence dětí nebo evidence žadatelů vedené krajským úřadem

(1) Krajský úřad

a) vyřadí dítě z jím vedené evidence dětí

1. na základě rozhodnutí o osvojení nebo o svěřením dítěte do pěstounské péče,
2. zjistí-li závažné důvody, pro které nelze dítěti zprostředkovat osvojení nebo pěstounskou péči, nebo
3. po uplynutí lhůty stanovené v §22 odst. 7 písm. a) a zaslání kopie údajů z evidence dětí ministerstvu,

b) vyřadí žadatele z jím vedené evidence žadatelů

1. na základě rozhodnutí o osvojení nebo o svěřením dítěte do pěstounské péče, pokud žadatel nežádá o osvojení dalšího dítěte nebo o svěřením dalšího dítěte do pěstounské péče,
2. zjistí-li závažné důvody, pro které nelze žadateli zprostředkovat osvojení nebo pěstounskou péči,
3. poruší-li žadatel závažným způsobem povinnost sdělovat změny v údajích rozhodných pro zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče,
4. požádá-li o to žadatel, nebo

5. po uplynutí lhůty stanovené v §22 odst. 7 písm. b) a zaslání kopie údajů z evidence žadatelů ministerstvu,

c) může vyřadit žadatele z jím vedené evidence žadatelů, jestliže se bez vážného důvodu nezúčastnil přípravy k přijetí dítěte do rodiny, i když byl k účasti na této přípravě vyzván.

(2) O vyřazení žadatele z evidence žadatelů vydá krajský úřad rozhodnutí jen v případech uvedených v odstavci 1 písm. b) bodech 2 a 3 a odstavci 1 písm. c).

(3) Krajský úřad zašle do 15 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o vyřazení žadatele z evidence žadatelů oznámení o tomto vyřazení obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, a jde-li o žadatele uvedeného v §21 odst. 5, též zřizovateli zařízení pro výkon pěstounské péče, s výjimkou případu, kdy zřizovatelem je obec, v níž působí obecní úřad obce s rozšířenou působností, kde žadatel žádal o zprostředkování pěstounské péče.

(4) Pro účely vyřazení žadatele z evidence je obecní úřad obce s rozšířenou působností povinen oznámit krajskému úřadu, vede-li žadatele v evidenci krajský úřad, datum právní moci rozhodnutí o osvojení nebo o svěření do pěstounské péče.

§24d

Vyřazení z evidence dětí nebo evidence žadatelů vedené ministerstvem

(1) Ministerstvo

a) vyřadí dítě z jím vedené evidence dětí z důvodů uvedených v §24c odst. 1 písm. a) bodech 1 a 2,

b) vyřadí žadatele z jím vedené evidence žadatelů z důvodů uvedených v §24c odst. 1 písm. b) bodech 1 až 4,

c) může vyřadit žadatele z jím vedené evidence žadatelů z důvodu uvedeného v §24c odst. 1 písm. c).

(2) O vydání rozhodnutí ministerstva o vyřazení žadatele z evidence žadatelů platí §24c odst. 2 obdobně.

(3) Ministerstvo zašle do 15 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o vyřazení žadatele z evidence žadatelů písemné oznámení o tomto vyřazení

a) obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností,

b) krajskému úřadu,

c) Úřadu, pokud je žadatel veden i v evidenci podle §25 odst. 1,

d) zřizovateli zařízení pro výkon pěstounské péče, jde-li o žadatele uvedeného v §21 odst. 5 s výjimkou případu, kdy zřizovatelem je obec, v níž působí obecní úřad obce s rozšířenou působností, kde žadatel o zprostředkování pěstounské péče požádal.

(4) Ministerstvo oznámí Úřadu vyřazení dítěte z evidence dětí a důvod tohoto vyřazení, jde-li o dítě, které je vedeno v evidenci podle §25 odst. 2. Vyřazení dítěte z evidence dětí oznámí ministerstvo též krajskému úřadu.

§25

Zprostředkování osvojení Úřadem

(1) Úřad vede pro účely zprostředkování osvojení evidenci

a) dětí uvedených v §2 odst. 2 vhodných k osvojení v cizině,

b) dětí vhodných k osvojení v České republice, které nemají na území České republiky povolen trvalý pobyt nebo nejsou hlášeny k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 90 dnů podle zvláštního právního předpisu1 a) upravujícího pobyt cizinců na území České republiky ani nejsou oprávněny podle zvláštního právního předpisu2) trvale pobývat na území České republiky,

c) žadatelů vhodných stát se osvojiteli dětí uvedených v písmenu b),

d) fyzických osob vhodných stát se osvojiteli dětí uvedených v písmenu a), pokud tyto osoby nemají na území České republiky povolen trvalý pobyt ani nejsou hlášeny k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 365 dnů podle zvláštního právního předpisu1 a) upravujícího pobyt cizinců na území České republiky.

(2) Děti uvedené

a) v odstavci 1 písm. a) jsou vedeny v evidenci na základě oznámení ministerstva (§23 odst. 3),

b) v odstavci 1 písm. b) jsou zařazovány do evidence na základě oznámení státních orgánů České republiky nebo státních orgánů nebo jiných organizací cizího státu řádně pověřených ve svém státě výkonem povinností při mezinárodním osvojení. Těmto orgánům nebo organizacím Úřad oznamuje zařazení dítěte uvedeného v odstavci 1 písm. b) do evidence.

(3) Žadatelé uvedení v odstavci 1 písm. c) a fyzické osoby uvedené v odstavci 1 písm. d) jsou zařazováni do evidence na základě rozhodnutí Úřadu.

(4) Úřad vyřadí z evidence

a) dítě, žadatele nebo osobu uvedenou v odstavci 1 písm. d), došlo-li ke zprostředkování

osvojení, a to ke dni rozhodnutí o osvojení;

b) žadatele nebo osobu uvedenou v odstavci 1 písm. d),

1. zjistí-li závažné důvody, pro které nelze osvojení zprostředkovat,

2. poruší-li žadatel nebo uvedená osoba závažným způsobem povinnost sdělovat údaje rozhodné pro tuto evidenci, nebo

3. požádají-li o to žadatel nebo uvedená osoba;

c) dítě, požádají-li o to orgán nebo organizace uvedené v odstavci 2 písm. b).

(5) Úřad vydá rozhodnutí o vyřazení z evidence jen v případech žadatelů a osob uvedených v odstavci 1 písm. d), nejde-li o vyřazení z evidence proto, že bylo rozhodnuto o osvojení.

Úřad zasílá ministerstvu rozhodnutí o vyřazení žadatelů a osob uvedených v odstavci 1 písm. d); oznámení o vyřazení dítěte uvedeného v odstavci 1 písm. b) zasílá Úřad orgánům nebo organizacím uvedeným v odstavci 2 písm. b) a ministerstvu.

(6) Pro vedení evidence, jde-li o dítě uvedené v odstavci 1 písm. a) nebo jde-li o osobu uvedenou v odstavci 1 písm. c), platí přiměřeně §22 odst. 2, 3, 5 a 9.

(7) Úřad přeruší zprostředkování osvojení po doby uvedené v §24b odst. 1, jde-li o děti, které jsou vedeny také v evidenci dětí pro zprostředkování osvojení do ciziny nebo evidenci dětí vhodných k osvojení v České republice [odstavec 1 písm. a) a b)], nebo jde-li o žadatele uvedené v odstavci 1 písm. c).

§26

Pro zprostředkování osvojení Úřadem, jde-li o osvojení v České republice, platí §24 odst. 1 a 3 přiměřeně.

§27

Odborné posuzování pro účely zprostředkování osvojení a pěstounské péče

(1) Pro účely zprostředkování osvojení a pěstounské péče se

a) u dětí

1. posuzuje úroveň tělesného a duševního vývoje dítěte, včetně jeho specifických potřeb a nároků,

2. posuzuje vhodnost náhradní rodinné péče a jejích forem;

b) u žadatelů posuzuje charakteristika osobnosti, psychický stav, zdravotní stav, jenž zahrnuje posouzení, zda zdravotní stav žadatele z hlediska duševního, tělesného a smyslového

nebrání dlouhodobé péči o dítě, předpoklad vychovávat dítě, motivace, která vedla k žádosti o osvojení dítěte nebo k jeho svěřeni do pěstounské péče, stabilita manželského vztahu a prostředí v rodině, popřípadě další skutečnosti rozhodné pro osvojení dítěte nebo jeho svěřeni do pěstounské péče.

Posouzení ministerstvo provede do 30 dnů ode dne zjištění všech potřebných skutečností.

(2) Odborné posuzování provádí

a) krajský úřad, jde-li o děti nebo žadatele, které zařazuje do evidence dětí nebo žadatelů krajský úřad, a to před zařazením do takové evidence, nebo kteří jsou v evidenci dětí nebo v evidenci žadatelů vedené krajským úřadem,

b) ministerstvo, jde-li o děti nebo žadatele, kteří jsou v evidenci dětí nebo v evidenci žadatelů vedené ministerstvem.

(3) Ministerstvo a krajský úřad jsou oprávněny vyzvat žadatele a fyzické osoby uvedené v §25 odst. 1 písm. d) k osobnímu jednání za účelem posouzení jejich předpokladů a skutečností rozhodných pro svěřeni dítěte. Ministerstvo a krajský úřad přitom spolupracují s obecními úřady obcí s rozšířenou působností, obcemi, zdravotnickými a školskými zařízeními i dalšími odbornými zařízeními, pověřenými osobami a s odborníky pro otázky výchovy a péče o dítě.

(4) Zaměstnanci ministerstva a zaměstnanci kraje mohou za účelem přípravy podkladů pro odborné posouzení podle odstavce 1 navštívit dítě nebo pozvat dítě k jednání, je-li to přiměřené jeho věku a schopnostem. Právnícké nebo fyzické osoby, u nichž se dítě nachází, jsou povinny zaměstnanci ministerstva tuto návštěvu, účast dítěte na uvedeném jednání a posouzení dítěte umožnit.

(5) Pro zpracování vyjádření ministerstva a krajského úřadu podle §18 platí odstavce 1 až 4 přiměřeně.

Sociálně-právní ochrana ve vztahu k cizině

§35

(1) Úřad zajišťuje sociálně-právní ochranu ve vztahu k cizině, jde-li o

a) děti uvedené v §2 odst. 2,

b) děti, které jsou občany České republiky a nemají na jejím území trvalý pobyt,

c) děti, které nejsou občany České republiky a nemají na jejím území povolen trvalý pobyt nebo nejsou hlášeny k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 90 dnů podle zvláštního právního předpisu 1 a) upravujícího pobyt cizinců na území České republiky ani

se na jejím území nezdržují, jestliže jejich rodiče nebo jiné fyzické osoby mající vůči těmto dětem vyživovací povinnost se zdržují v České republice.

(2) Při výkonu činností podle odstavce 1 Úřad

- a) vykonává funkci přijímajícího a odesílajícího orgánu při provádění mezinárodních smluv a plní další povinnosti vyplývající pro Českou republiku z mezinárodních smluv týkajících se sociálně-právní ochrany,³⁴⁾
 - b) vykonává funkci opatrovníka dítěte,
 - c) vyžaduje od příslušných orgánů a dalších právnických a fyzických osob na žádost rodičů žijících v České republice nebo orgánů sociálně-právní ochrany zprávy o poměrech dětí, které jsou občany České republiky a nemají na jejím území trvalý pobyt,
 - d) zprostředkuje zaslání osobních dokladů a jiných listin do ciziny a opatřuje doklady a jiné listiny z ciziny,
 - e) spolupracuje se státními orgány nebo jinými organizacemi cizího státu obdobnými Úřadu, pokud jsou řádně pověřeny ve svém státě k činnostem sociálně-právní ochrany, a je-li to účelné, také s dalšími orgány, zařízeními a právnickými osobami,
 - f) pomáhá pátrat po rodičích dítěte, pokud rodiče nebo jeden z nich žijí v cizině, zjišťovat majetkové a výtěžkové poměry pro stanovení výživného, zprostředkovává podávání návrhů směřujících k zabezpečení plnění vyživovací povinnosti, a to zejména návrhů na úpravu vyživovací povinnosti, výchovy a určení otcovství,
 - g) pro účely osvojení v cizině zjišťuje, v jakém sociálním prostředí a v jakých rodinných poměrech dítě žije,
 - h) plní úkoly vyplývající ze zprostředkování osvojení a jedná s příslušnými orgány, fyzickými a právnickými osobami, vyžaduje-li to plnění úkolů vyplývajících pro Úřad z tohoto zákona,
 - i) dává souhlas k osvojení dítěte do ciziny,
 - j) pomáhá pátrat po rodinných příslušnících dítěte, které podalo návrh na zahájení řízení o udělení azylu podle zvláštního právního předpisu a na území České republiky se nachází bez doprovodu osoby starší 18 let, která za dítě zodpovídá podle právního řádu platného na území státu, jehož občanství dítě má, nebo v případě, že je dítě osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního bydliště.^{34a)}
- (3) K předání nebo předávání osobních údajů Úřadem do jiných států se nevyžaduje povolení Úřadu pro ochranu osobních údajů podle zvláštního právního předpisu.^{34b)}

PŘÍLOHA P III: VYBRANÉ STATISTICKÉ ÚDAJE POČTU ŽADATELŮ O OSVOJENÍ V LETECH 1990 - 2006

Data staženy z www.adopce.com dne 15.5.2009

<i>Počet žadatelů o osvojení v jednotlivých letech v celé ČR</i>									
<i>rok</i>	<i>1989</i>	<i>1990</i>	<i>1991</i>	<i>1992</i>	<i>1993</i>	<i>1994</i>	<i>1995</i>	<i>1996</i>	<i>1997</i>
<i>počet</i>	2 250	2 352	2 245	2254	1 875	1 990	1 980	1 650	2 284

<i>rok</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>
<i>počet</i>	2 531	2 123	1 969	2 100	2 368	2 440	2 524	2 500	2 341

<i>Počet osvojených dětí</i>					
<i>rok</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>	<i>2004</i>
<i>nezrušitelné</i>	1 492	1323	1297	1204	1154
<i>zrušitelné</i>	164	158	123	125	143

PŘÍLOHA P IV: STATISTICKÉ ÚDAJE O POČTU ŽADATELŮ O OSVOJENÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI V LETECH 2006 – 2008

Data staženy z internetové adresy dne 15. 5. 2009

www.kr-zlinsky.cz/docDetail.aspx?chnum=10&nid=3043&doctype=ART&docid=42813

<i>Statistické údaje o zprostředkování náhradní rodinné péče ve Zlínském kraji v letech 2006 – 2008</i>			
	<i>k 31. 12. 2006</i>	<i>k 31. 12. 2007</i>	<i>k 31. 12. 2008</i>
<i>celkový počet žádostí o osvojení</i>	96	84	89
<i>počet dětí svěřených do osvojení</i>	27	18	18

PŘÍLOHA P V: DOTAZNÍK PRO ŽADATELE O OSVOJENÍ DÍTĚTE

ČÁST A

DOTAZNÍK PRO ŽADATELE O OSVOJENÍ DÍTĚTE

<u>I. OSOBNÍ ÚDAJE</u>			
Jméno a příjmení:		rozená:	
Datum a místo narození:		rodné číslo:	
Bydliště:			
Státní příslušnost:		národnost:	
Stav:		náboženské vyznání:	
Číslo občanského průkazu (pasu):			
<u>VZDĚLÁNÍ</u> (název školy, vyučení, odborné zkoušky)			
základní	☐	vyučen v oboru	☐
.....			
středoškolské	☐	vysokoškolské ☐
.....			
jiné		odborné	zkoušky
.....			
<u>ZAMĚSTNÁNÍ</u> (název zaměstnavatele, Vaše postavení v zaměstnání apod.)			
.			
.			
.			
.			
<u>ZÁJMY</u>			
.			
Jste členem:			
zájmového sdružení	ano / ne	politické strany	ano /
ne			
sportovního oddílu	ano / ne	náboženské společnosti	ano / ne
občanského sdružení	ano / ne	jiné	
.....			
Pracoval/a jste ☐ pracujete ☐ s dětmi			
ano / ne			

ZDRAVOTNÍ STAV

- trpíte postižením tělesným smyslovým nebo duševní poruchou ano /
ne
pokud ano, jedná se o stav vrozený trvalý dlouhodobý krátkodobý ?
- nemoci, na které se léčíte:
- léčil/a jste se léčíte se ze závislosti ano / ne
drogové alkoholické hráčské jiné , jaké
.....
- jiné údaje o Vašem zdravotním stavu (alergie, dlouhodobé užívání léků, apod.):
.

RODIČE

Matka

Jméno a příjmení: rozená:

Datum a místo narození:

Zemřela v roce:

Příčina úmrtí:

Otec

Jméno a příjmení:

Datum a místo narození:

Zemřela v roce:

Příčina úmrtí:

Sourozenci

ano / ne

kolik:

kolikátý/á jste v pořadí:

MANŽELSTVÍ

Manžel

Jméno a příjmení: rozená:

Datum a místo narození: rodné číslo:

Datum uzavření sňatku:

Délka známosti před sňatkem:

Délka společného soužití před sňatkem:

Pořadí manželství:

Jste-li rozveden/a: kolikrát: v roce:

Kdo podal návrh na rozvod a z jakého důvodu:

.
.

Z předchozích manželství jsou děti ano / ne kolik:

Jste s dětmi v kontaktu ano / ne jak často:

Žije s Vaší rodinou někdo ve společné domácnosti ano / ne

(kdo, proč, jak dlouho, jak se účastní Vašeho společného života apod.)

.
.
.
.
.
.

BYTOVÉ POMĚRY

(uveďte, kde žijete, jak velký obýváte byt nebo dům, máte-li zahradu, vybavení bytu, okolí apod.)

.
.
.

Uveďte vlastnický vztah k bytu nebo domu kde žijete

.

OSTATNÍ MAJETKOVÉ POMĚRY

.
.
.

VAŠE FINANČNÍ SITUACE

Příjmy pravidelné ano / ne ve výši:

Příjmy nepravidelné, občasně ano / ne

Dávky státní sociální podpory ano / ne jaké: ve výši:

.

Dávky sociální péče	ano / ne	jaké:	ve výši:
.			
Soudně určená vyživovací povinnost	ano / ne		ve výši:
Jiná platební povinnost	ano / ne	jaká:	ve výši:
.			
.			

II. ÚDAJE O DĚTECH

1. Jméno a příjmení:

Datum narození:

současný pobyt:

Dítě je vlastní osvojené v pěstounské péči manžela jinak

Zdravotní stav:

prodělal/a běžná dětská onemocnění:

- trpí postižením tělesným smyslovým nebo duševní poruchou ano / ne
pokud ano, jedná se o stav vrozený trvalý dlouhodobý krátkodobý ?
- dlouhodobě se léčí:

Ostatní údaje:

.

2. Jméno a příjmení:

Datum narození:

současný pobyt:

Dítě je vlastní osvojené v pěstounské péči manžela jinak

Zdravotní stav:

prodělal/a běžná dětská onemocnění:

- trpí postižením tělesným smyslovým nebo duševní poruchou ano / ne
pokud ano, jedná se o stav vrozený trvalý dlouhodobý krátkodobý ?
- dlouhodobě se léčí:

Ostatní údaje:

.

3. Jméno a příjmení:

Datum narození:

současný pobyt:

Dítě je vlastní osvojené v pěstounské péči manžela jinak

Zdravotní stav:

prodělal/a běžná dětská onemocnění:

• trpí postižením tělesným smyslovým nebo duševní poruchou ano / ne
pokud ano, jedná se o stav vrozený trvalý dlouhodobý krátkodobý ?

• dlouhodobě se léčí:

Ostatní údaje:

Uved'te, zda jste vychovával/a; vychoval/a nějaké dítě; současný styk s tímto dítětem, jeho věk; problémy, které se během výchovy vyskytly; Vaše výchovné poznatky a tendence; uved'te i jiné zkušenosti a poznatky z práce s dětmi:

Potvrzuji, že údaje, které jsem uvedl/a jsou pravdivé a jsem si vědom/a toho, že uvedení údajů nepravdivých může mít za následek vyřazení mé žádosti z evidence žadatelů.

Datum:

Podpis žadatele:

SVĚŘENÍ DÍTĚTE DO VAŠÍ PÉČE

(žadatelé vyplní společně)

<p>1. Proč a jak dlouho uvažujete o přijetí dítěte do vaší péče?</p> <p>.</p> <p>.</p>			
<p>2. Hovořili jste s někým o vašem záměru a jaký měl názor na vaše rozhodnutí?</p> <p>s dětmi:</p> <p>s osobou, která s vámi žije ve společné domácnosti:</p> <p>s rodiči / sourozenci:</p> <p>se širší rodinou:</p> <p>ostatními:</p>			
<p>3. Chcete čekat, než bude vyhledáno dítě podle vašich představ?</p> <p> ano / ne jak dlouho:</p> <p>proč:</p> <p>.</p>			
<p>4. Která z následujících možností je pro vás přijatelnější:</p> <p>a) získat dítě co nejdříve, nezáleží na tom, jaké bude;</p> <p>b) počkat tak dlouho, dokud nebude vyhledáno dítě podle našich představ.</p>			
<p>5. Chcete osvojení utajit před okolím?</p> <p> ano ne nevím v žádném případě</p>			
<p>6. Kdo zůstane s dítětem po přijetí do rodiny doma?</p> <p>.</p>			
<p>7. Bude vám s výchovou dítěte někdo pomáhat?</p> <p> ano / ne kdo:</p>			
<p>8. Přijmete dítě odlišného etnika než je vaše?</p> <p> ano ne nevím v žádném případě</p> <p>jakého:</p>			
<p>9. Přijmete dítě, u kterého bylo zjištěno</p> <p>postížení tělesné ☐ ano / ne / nevím / v žádném případě</p> <p>postížení smyslové ☐ ano / ne / nevím / v žádném případě</p> <p>duševní porucha ☐ ano / ne / nevím / v žádném případě</p> <p>jiné onemocnění ☐ ano / ne / nevím / v žádném případě</p> <p>Jaké onemocnění by vám nevadilo?</p>			

léčitelné		☐
.....		
neléčitelné		☐
.....		
vzhledově	zjevné	☐
.....		
jiné:		
.....		

VAŠE PŘEDSTAVY O DÍTĚTI A JEJICH ZDŮVODNĚNÍ:

Pohlaví:

Věk:

Vzhled, povaha, původ, apod.:

.
. .
. .
. .

Zdravotní stav (intelekt) dítěte:

.
. .
. .

Jiné:

Podpis žadatelky:

Podpis žadatele:

Datum:

PŘÍLOHY K DOTAZNÍKU:

1. Fotografie žadatelů (ne starší 1/2 roku)
2. Výpis z rejstříku trestů (ne starší 3 měsíců)
3. Potvrzení zaměstnavatele o příjmech
4. Kopie oddacího listu
5. Lékařská vyšetření podle orgánu sociálně právní ochrany
6. Další doklady, které si vyžádá orgán sociálně právní ochrany

PŘÍLOHA P VI: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Ivana Janůšová, jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně v oboru Porodní asistentka. Obracím se na Vás s prosbou o pravdivé vyplnění tohoto dotazníku, ze kterého budu vycházet při zpracování mé bakalářské práce na téma Adopce a mateřství. Dotazník je zcela anonymní a bude sloužit pouze pro účely zpracování výzkumné části práce.

Děkuji za Váš čas a ochotu.

Ivana Janůšová

1. Kolik je Vám let?

2. Jaký je váš rodinný stav?

- a) svobodná
- b) vdaná
- c) rozvedená
- d) vdova

3. Vyznáváte nějaké náboženství?

- a) ano
- b) ne

4. Kolik dětí je součástí Vaší rodiny?

- a) 1 dítě
- b) 2 děti
- c) 3 děti
- d) 4 a více dětí

5. Kolik z nich je adoptovaných?

- a) všechny děti
- b) 1 dítě
- c) 2 děti
- d) 3 a více dětí

6. Uved'te prosím věk Vašich osvojených (osvojených) dětí :

.....

7. Máte biologické dítě?

- a) ano, máme – měli jsme jej již před adopcí
- b) ano, máme – měli jsme jej po adopci
- c) ne, nemáme

Pokud je ve Vaší rodině více adoptovaných dětí, následující otázky se budou týkat Vašeho prvního adoptovaného dítěte.

8. Co Vás vedlo k adopci dítěte?

- a) neplodnost
 - o z mé strany
 - o ze strany manžela
 - o my oba nemůžeme mít děti
- b) vyčerpávající, dlouhodobý a několikanásobný nezdar umělého oplodnění
- c) touha po úplné rodině s milujícím dítětem
- d) chtěli jsme pomoci a dát lásku opuštěnému dítěti bez domova
- e) lékař mi nedoporučil těhotenství, protože by mohlo mít těžký dopad na můj zdravotní stav
 - a vývoj dítěte
- f) jiné důvody

9. Kdo Vás přivedl jako první na myšlenku adoptovat si dítě?

- a) myšlenka, adoptovat dítě, napadla jako první mě samotnou
- b) myšlenka, adoptovat dítě, napadla jako první mého partnera
- c) dospěli jsme k této myšlence společně s partnerem
- d) širší rodina
- e) přátelé
- f) lékař

10. V jakém věku bylo Vaše dítě, když jste jej přijali do rodiny.

- a) do 1 roku
- b) 1 – 3 roky
- c) 4 – 6 let
- d) 7 – 10 let
- e) 11 – 15 let

11. Jaké národnosti je Vaše dítě?

- a) české
- b) romské
- c) poloromské
- d) jiné (uveďte prosím)

12. Snažili jste se mít s manželem po adopci biologické dítě?

- a) ano
- b) ne , chtěli jsme mít jen jedno dítě
- c) ne , vlastní dítě mít nemůžeme
- d) nechali jsme svému intimnímu životu volný průběh
- e) jiná situace

13. Pokud ano, byl pokus úspěšný?

- a) ano
- b) ne

14. Ví Vaše dítě, že je adoptované?

- a) ano, ví
- b) ne, neví

15. Pokud dítě ví, že je adoptované, jakým způsobem se to dovědělo?

- a) zná své biologické rodiče
- b) řekli jsme mu to sami
- c) pravdu se dovědělo od cizích lidí

16. Pokud dítě neví, že je adoptované, plánujete mu říci pravdu o jeho původu?

- a) ano, někdy v budoucnu to plánujeme
- b) podle toho, jak tomu budou přihlížet (nahrávat) okolnosti
- c) ještě jsme nad tím nepřemýšleli
- d) asi ne, myslíme si, že pro dítě bude lepší, když pravdu znát nebude

17. Z jakého důvodu Vaše dítě neví, že je adoptované?

- a) je ještě malé a nechápaloby to
- b) myslíme si, že není důvod, aby znalo pravdu o svém původu
- c) máme strach, že nás později opustí kvůli biologickým rodičům
- d) myslíme si, že by mu to v současné době ublížilo
- e) jiný důvod

18. Pochybovala jste někdy v průběhu adopce o svém rozhodnutí adoptovat dítě?

- a) ano, pochybnosti se na počátku občas objevily, ale teď jsem ráda, že jsme si naše dítě osvojili (adoptovali).
- b) ano, tyto myšlenky mě provázejí neustále
- c) ne, pochybnosti jsem neměla a nemám
- d) nikdy jsem se otázkou svého rozhodnutí nezabývala

19. Pochybnosti o adopci u Vás vyvolaly?

- a) vlastní pocit nejistoty a obava ze zvládnutí výchovy
- b) negativní reakce okolí
- c) negativní reakce partnera
- d) obavy z genetické dispozice
- e) jiné

20. Znáte biologické rodiče Vašeho dítěte?

- a) ano, známe se osobně
- b) ano, vím jak se jmenují, odkud pochází, ale osobně jsem se s nimi nesetkala
- c) ne, ale chtěla bych je poznat
- d) ne, nepátrám po nich

21. Jaké jste měla pocity, když jste si vezla Vaše dítě domů? (Můžete označit i více možností)

- a) smíšené pocity
- b) pocit vítězství, štěstí, radosti
- c) strach, zda zvládnu být dobrou matkou
- d) pocit naplněné touhy
- e) spíše obavy z nové situace
- f) jiné

22. Jaká byla reakce okolí na to, že jste si adoptovali dítě?

Popište prosím podrobněji tyto reakce:

- a) spíše pozitivní
.....
- b) spíše negativní
.....

23. Jaké bylo chování Vašeho dítěte po příchodu domů? (Můžete označit i více možností)

- a) zvědavé, vše chtělo vidět, poznat
- b) veselé, usměvavé
- c) moc s námi nemluvalo, bylo spíše odtažitě
- d) úzkostné
- e) jiné

24. Jak dlouho trvalo Vašemu dítěti, než si zvyklo na novou rodinu?

- a) do 30 dnů
- b) do 6 – 8 týdnů
- c) do 6 – 8 měsíců
- d) do 1 roku
- e) asi do 2 až 3 let
- f) 4 a více let

25. Popište stručně chování Vašeho dítěte v tomto období:

.....

.....

.....

26. V současné době je Vašemu (prvnímu) adoptivnímu dítěti let ?

27. Jaké jsou současné problémy Vašeho dítěte? (Můžete označit i více možností)

- a) naše dítě nemá žádné problémy
- b) je samotářské, vyhýbá se kontaktu s jinými dětmi
- c) mívá záchvaty vzteku
- d) mívá noční děsy, několikrát za noc se probouzí
- e) jiné problémy

28. Zamyslete – li se nad svým dosavadním životem, mohla by jste říci, co adoptování dítěte Vám

i celé Vaší rodině přineslo? (Můžete označit i více možností)

- a) jednoznačně nový a smysluplný život s převážně radostnou náplní
- b) smysluplnost života, i když ne vždy jen lehkou a radostnou
- c) již znám, co jsou to obavy a starosti o zdraví dítěte, vím, co vše obnáší pečovat o nemocné dítě
- d) ruch a shon, naše rodinné tempo nebylo nikdy tak zběsilé, úplný kolotoč, mám pocit, že občas nezvládám
- e) radost i starost, vím, že mám vedle sebe malého človíčka, který mě potřebuje a já zase jeho

Co jiného Vám adopce přinesla?

.....

.....

.....

29. Na druhé straně přijetí nového člena do rodiny, kde jsou zaběhlá určitá pravidla může přinést i určité problémy. Potkaly některé z následujících i Vás? (Označte prosím i více možností)

- a) musela jsem zanechat svého povolání nebo jej změnit, ekonomicky se celá rodina musí uskromnit
- b) péče o dítě mě zaměstnává natolik, že nemám tolik času na přátele jako dřív
- c) můj vztah s manželem se postupně začal měnit, všechny starosti a problémy ohledně dítěte se začaly negativně promítat do našeho vztahu.
- d) adopce mi vzala iluze, se kterými jsem do ní šla
- e) neustále se setkávám s různými nevhodnými poznámkami a pohledy cizích lidí, které mi znepríjemňují život.

Doplňte své vlastní:

.....

.....

.....